

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Hospodaření s financemi ve školství

David Sojka

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

David Sojka

Podnikání a administrativa

Název práce

Hospodaření s financemi ve školství

Název anglicky

Finance management of education

Cíle práce

Bakalářská práce se bude zabývat způsoby a formami financování ve školství. Cílem bude i vysvětlit, kde škola konkrétní dotace získává a jaký má nárok od státu, či od Evropské unie. Kolik činí celkový náklad státu na financování školství a jak efektivně škola dotace užívá. Stanovení hypotéz, které se budou zabývat situací v českém školství a následně je postupnou operací vyřešit.

Metodika

Postupem k získávání informací budou zdroje z interních materiálů dvou škol, které dobře poslouží k porovnání finanční situace dané školy. K metodickým postupům student použije dotazování, explanace a pozorování. Všechny tyto druhy metod budou zahrnuty v praktické části práce.

Praktická část by prohloubila část první tím, že bude poskytnut rozhovor s ředitelem základní školy akademie Heyrovského v Chomutově, který plně využívá dotace od Evropské unie. Dále se předpokládá provést průzkum na konkrétních školách (konkrétně bude získán přístup k informacím 3 škol) a výsledky budou porovnány mezi sebou. Profesorům bude předložen dotazník, kde by odpovídali na otázky, ze kterých by bylo zjištěno, zdali si myslí, že škola efektivně užívá dotace, které jim stát poskytuje. Nadále by se mohli vyjádřit k tomu, jestli jsou spokojeni se svým finančním ohodnocením a práce by tím získala další potřebné porovnání dvou různých škol.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

školství, dotace, hospodaření, finance, efektivnost, peníze, ekonomika, škola

---

Doporučené zdroje informací

ČESKO. ŠKOLSKÉ ZÁKONY. *Školství : velká novela školského zákona a zákona o vysokých školách od 1.9.2016 : školský zákon, vyhlášky, předškolní, základní, střední, vyšší odborné a jiné vzdělávání, školy a školská zařízení, výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče, pedagogičtí pracovníci, vysoké školství : redakční uzávěrka 5.9.2016.* Ostrava: Sagit, 2016. ISBN 978-80-7488-181-7.

Interní materiály střední školy technické, gastronomické a automobilní v Chomutově

Interní materiály základní školy v Chomutově akademika Heyrovského 4539

JETMAR, M. – PILNÝ, J. – PEKOVÁ, J. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru.* Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-052-1.

VALENTA, J. *Financování a rozpočet školy.* Karviná: 2004. 131 s. ISBN 8023922181.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Alexandr Soukup, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Hospodaření s financemi ve školství“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13.3.2019

_____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval doc. Ing. Alexandru Soukupovi za jeho ochotu, pomoc a odborné vedení při psaní této bakalářské práce a velice osobní a lidský přístup. Dále bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům, kteří mě v době studia podporovali.

Hospodaření s financemi ve školství

Abstrakt

Bakalářská práce nazvaná *Hospodaření s financemi ve školství* se zabývá zkoumáním zdrojů finančních prostředků, které proudí do této části veřejné správy a dále rozebírá možnosti přerozdělování peněz ve školství. Součástí je analýza konkrétní školy, která funguje jako příspěvková organizace, provést zkoumání příjmů, nákladů a zhodnotit efektivitu podle výsledku hospodaření.

Práce se skládá ze dvou hlavních částí – teoretické a praktické, která dále ještě obsahuje výzkumnou část v podobě dotazníku, orientovaného na problematiku školství a jeho finanční podporu. Respondenty výzkumného šetření byli pedagogičtí pracovníci. Teoretická část se skládá ze získaných informací ohledně financování školství, vymezení školství, způsobů toků finančních prostředků a jejich zdrojů. V této část jsou vyjasněny pojmy a problematika týkající se dále praktické části.

Praktická část se spočívá v analýze konkrétní příspěvkové organizace regionálního školství Základní školy Akademika Heyrovského v Chomutově. Byl proveden průzkum nákladů a příjmů a následně se zhodnotila výsledná efektivita školy. Zjistily se zdroje finančních prostředků a jejich místo upotřebení. Nakonec byl proveden rozbor výsledků dotazníků, které byly porovnány s dvěma dalšími školami.

Klíčová slova: školství, dotace, veřejný sektor, veřejná správa, rozpočet, příjmy, výdaje, finance, hospodaření, škola, peníze

Finance management of education

Abstract

The Bachelor's thesis, entitled Finance in Education, deals with the research of sources of funds that flow into this part of public administration and further analyzes the possibilities of redistribution of money in education. An analysis of a particular school that works as a contributory organization, analyzing income, costs, and assessing efficiency by economic outcomes is also part of it. The thesis consists of two main parts - theoretical and practical, which also contains a research part in the form of a questionnaire focused on the issue of education and its financial support. The survey respondents will be teachers. The theoretical part consists of the obtained information on the financing of education, the definition of education, the ways of the flows of funds and their resources. In this part the terms and issues concerning the further practical part are clarified. The practical part deals with the analysis of the specific contribution organization of the regional education of the elementary school of Akademik Heyrovsky in Chomutov. A cost and income survey was carried out and the effectiveness of the school was evaluated. The source of the analysis was an annual report and an interview with the director of the school, Miloš Zelenka. Finally, an evaluation of the results of the questionnaires, which were compared with the two other schools, was made.

Keywords: education, subsidy, public sector, public administration, budget, income, spending, finance, economy, school, money

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Cíl práce a metodika	10
2.1 Cíl práce	10
2.2 Metodika	10
3 Teoretická část	11
3.1 Veřejný sektor	11
3.1.1 Veřejný rozpočet	11
3.1.2 Státní rozpočet.....	12
3.1.2.1 Příjmy	12
3.1.2.2 Výdaje.....	13
3.2 Školství	13
3.2.1 Vzdělávací soustava v České republice.....	14
3.2.2 Změny po roce 1989.....	15
3.2.3 Vzdělávací program.....	15
3.3 Finance ve školství	16
3.3.1 Financování školství.....	16
3.3.2 Vztah školského systému a státního rozpočtu:	17
3.3.3 Finanční prostředky Evropské unie:	17
3.3.4 Vývoj platů v ČR.....	18
3.4 Rozdělení finančních prostředků:.....	19
3.4.1 Financování přímo řízeného školství:	19
3.4.1.1 Problémy českého vysokého školství:	20
3.4.2 Financování regionálního školství.....	22
3.5 Hospodářská činnost škol a rozdělování finančních prostředků:	25
3.5.1 Rozdělování prostředků v regionálním školství:.....	26
3.5.2 Finanční normativ.....	27
3.5.3 Výsledek hospodaření a finanční kontrola ve školství.....	28
3.5.3.1 Výsledek hospodaření	28
3.5.3.2 Důležité fondy pro regionální školství	28
3.5.3.3 Kontrola	28
3.5.3.4 Finanční kontroly a její stupně.....	29
4 Praktická část.....	30
4.1 Analýza financování konkrétní příspěvkové organizace	30
4.1.1 Charakteristika školy:	30

4.1.2	Vzdělávací program:	30
4.1.3	Materiální struktura:.....	31
4.1.4	Personální struktura:	31
4.1.5	Hlavní činnost.....	32
4.1.6	Hospodářská činnost	32
4.1.7	Analýza příjmů	33
4.1.8	Analýza nákladů	34
4.1.8.1	Mzdové náklady a jejich vývoj.....	35
4.1.9	Výsledek hospodaření:	36
4.1.10	Analýza výsledku hospodaření.....	37
4.1.11	Shrnutí analýzy výsledku hospodaření	38
4.2	Dotazníkové šetření	38
5	Výsledky a diskuse.....	49
6	Závěr	50
7	Seznam použité literatury:	52
8	Přílohy.....	54

Seznam obrázků:

Obrázek 1: vývoj platů v ČR.....	18
Obrázek 2: počet žáků v základních školách,.....	23
Obrázek 3: členění zaměstnanců dle vzdělání a pohlaví.....	32
Obrázek 4: Vývoj výsledku hospodaření	37
Obrázek 5: Odpovědi respondentů na 1. otázku	38
Obrázek 6: Odpovědi respondentů na 2. otázku	39
Obrázek 7: Odpovědi respondentů na 3. otázku	39
Obrázek 8: Odpovědi respondentů na 4. otázku	40
Obrázek 9: Odpovědi respondentů na 5. otázku	41
Obrázek 10: Odpovědi respondentů na 6. otázku	41
Obrázek 11: Odpovědi respondentů na 7. otázku	42
Obrázek 12: Odpovědi respondentů na 8. otázku	43
Obrázek 13: Odpovědi respondentů na 9. otázku	43
Obrázek 14: Odpovědi respondentů na 10. otázku	44
Obrázek 15: Odpovědi respondentů na 11. otázku	45
Obrázek 16: Odpovědi respondentů na 12. otázku	45
Obrázek 17: Odpovědi respondentů na 13. otázku	46

Seznam tabulek:

Tabulka 1: tabulka ekonomické náročnosti škol	21
Tabulka 2: Příjmy ZŠ Akademika Heyrovského	33
Tabulka 3: náklady ZŠ Akademika Heyrovského, ...	34
Tabulka 4: Mzdové náklady ZŠ Akademika Heyrovského	35
Tabulka 5: Výsledek hospodaření ZŠ Akademika Heyrovského.....	36
Tabulka 6: Fondy ZŠ Akademika Heyrovského	36
Tabulka 7: Časový průběh výsledků hospodaření ZŠ Akademika Heyrovského	37

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
EU	Evropská Unie
ZŠ	Základní škola
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
OŠ KÚ	Odbory školství krajských úřadů
HDP	Hrubý domácí produkt

1 Úvod

Člověk by se měl vzdělávat celý svůj život, a tak neustále rozvíjet své znalosti a dovednosti. Již na samém začátku sebeuvědomování každého jedince stojí dvě zásadní instituce, jež velkou měrou dokážou vytvořit jeho vztah k budoucí snaze dále se rozvíjet a vzdělávat. Prvním z nich je bezesporu mateřská škola, ve které se dítě poprvé setkává s výchovně vzdělávacím procesem. Tento vztah dokáže dítě v mnohých případech pozitivně motivovat a připravit na následné postupy ve vzdělávacím systému. Druhým z nich, podstatně zásadnějším, institutem je základní škola, která už více specifickým způsobem dokáže formovat osobnost dítěte a má velký vliv na vytváření povědomí o důležitosti vzdělávání. V České republice platí, že obě tyto instituce jsou etapou vzdělávání, jehož se musí účastnit každý jedinec.

Pokud bychom chtěli porovnat úroveň školství mezi jednotlivými zeměmi, v našem případě by šlo o státy Evropské unie, naskytla by se nám možnost spatřit nepřeborné množství velkých rozdílů. Odlišné úrovně nelze odůvodňovat tím, že každá země má rozdílné sociokulturní prostředí či jiný historický vývoj. V dnešní době se všechny státy vyvíjejí v jisté soudržnosti, nebo i přímé závislosti na sobě, což způsobuje především v Evropě, jistá míra globalizace. Existuje jistá míra korelace, která vyjadřuje, že vyspělost daného státu je odvislá od úrovně vzdělanosti vlastních jedinců. Tento vztah však funguje obousměrně. Pro společnost, ale i každého jejího jedince platí, že člověk by měl své osobní vzdělávání považovat za jednu z nejdůležitějších investic pro svůj budoucí životní rozvoj. Kvalita vzdělávání je prudce závislá na dostatečných finančních prostředcích, které jsou poskytnuty danému školnímu institutu. Proto nedílnou součástí každého vzdělávacího prostředí musí být i dobře rozplánovaná oblast financování, která poté definuje další možnosti realizace každého institutu.

Navzdory tomu, že Česká republika je součástí Evropské unie, objevují se v našem systému školství trhliny, ať už v oblasti ekonomické či organizační, na které je třeba neustále reagovat. V současné době je jedním z těchto problémů především řešení financování inkluzivního vzdělávání, který je nestále velmi diskutovaným tématem v naší společnosti.

Cílem této bakalářské práce je analýza finančních prostředků a toku peněz v oblasti českého školství. V teoretické části se bude zabývat charakteristikou českého školského

systemu a způsoby financování v jednotlivých stupních našeho vzdělávacího procesu, se zaměřením na financování základních škol. U tohoto typu vzdělávacích institucí budou dále podrobněji rozepsány jednotlivá specifika pojící k finančnímu toku, který ovlivňuje dosti odlišným způsobem její každodenní chod.

Praktická část je zaměřená na uplatňování postupů z teoretické části do každodenní praxe. Realizace proběhne skrze výzkumné šetření, jež je uskutečněno prostřednictvím rozhovoru s ředitelem základní školy Akademika Heyrovského v Chomutově, který poskytuje informace na dané téma. Konkrétně jak se teorie financování školství slučuje s reálnými ekonomickými procesy v jednotlivých školách, kde škola získává finanční prostředky a jak je lze co nejefektivněji využívat. Dále proběhne dotazníkové šetření, jehož respondenty budou pedagogové několika škol. Obsahem dotazníku budou otázky na téma problematiky finančních prostředků a ohodnocení ve školství a jejich názor na efektivitu. Jedním z cílů bude zhodnocení příjmů a výdajů ve školství, formy finančních podpůrných prostředků, efektivita jejich využívání, subjektivní hodnocení z pohledu pedagogických zaměstnanců.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je probrat problematiku vztahu školství financí, které do ní proudí. Vyhodnotit úroveň školství našeho státu v porovnání s ostatními vyspělými státy a následně analyzovat efektivitu konkrétní vybrané školy.

2.2 Metodika

Teoretická část bakalářské práce byla zpracována na základě veškerých poznatků získaných z validních zdrojů odborné literatury týkající se problematiky veřejné správy, financí a především školství.

Pomocí výroční zprávy konkrétní základní školy bude provedena analýza nákladů, příjmu a celkového výsledkové hospodaření, ze kterého lze vyčíst, jak efektivně příspěvková organizace nakládá se svými finančními prostředky. Skrze dotazník nadále pedagogičtí pracovníci poskytnou odpovědi ohledně problematiky školy a peněz. Čili jak jsou spokojeni s hospodařením školy, ale i s osobním ohodnocením ze strany státu. Následně se odpovědi dotazníku srovnají s dvěma dalšími školami, u kterých proběhlo také dotazníkové šetření a vyhodnotí se jejich srovnání.

3 Teoretická část

3.1 Veřejný sektor

Veřejný sektor je důležitou součástí ekonomiky státu. Vyskytuje se ve všech zemích a je významnou složkou národního hospodářství. V důsledku selhání trhu, vznikla existence veřejného sektoru. Ekonomika může být takzvaně smíšená, jestliže je veřejný sektor doplňován soukromým sektorem. Tyto dva sektory jsou spolu navzájem provázány a jsou charakteristické vzájemnou symbiózou. (*Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance.*) Hlavním úkolem veřejného sektoru je zabezpečit veřejné statky pro své občany a zamezit, či předejít důsledky tržního selhání (příkladem jsou externality negativního charakteru). Za hlavní funkce veřejného sektoru se pokládají tři hlavní:

- *Ekonomická funkce*, jejímž obsahem je, jak bylo již zmíněno, zabezpečit veřejné statky, či přímo odstranit následky, nejčastěji spojené s negativními externalitami, z důvodu tržního selhání. Pracovní příležitosti, které jsou vzniklé ve veřejném sektoru, mají dopad na zaměstnanost.
- *Sociální funkce* má za význam ovlivňování sociálních vazeb a postavení občanů ve společnosti. Veřejný sektor zajišťuje například služby pro obyvatele ze sociálně slabších vrstev. Vytváří se neziskové organizace a sociální péče.
- *Politická funkce* ve veřejném sektoru. Hospodářská politika státu má veřejně politickou povahu a ovlivňuje činnost veřejného sektoru. Záměr i prostředky veřejné politiky jsou objektem veřejného rozhodování. Působení určitých odborů veřejného sektoru má dopad na dílčí politiky (příkladem je školská, zdravotní, nebo třeba sociální politika).

V případě této práce, je prioritou řešit složky veřejného sektoru, konkrétně školství, které se do veřejného sektoru řadí společně s armádou, policií, soudy, zdravotnictvím, vědou a výzkumem. (*Hamerníková Bojka, Maayatová Alena, Veřejné finance.*)

3.1.1 Veřejný rozpočet

Součástí veřejného sektoru jsou veřejné finance, které představují vztah finančního charakteru probíhající mezi orgány a institucemi, kdy na jedné straně stojí veřejný sektor a na straně druhé ostatní subjekty. Veřejné rozpočty jsou součástí veřejných financí, pro něž je typická tvorba a především rozdělování peněžních toků jednotlivým institucím a orgánům,

jenž tvoří část veřejné správy. Jedná se o fond peněžního charakteru, který se vytváří vždy na každé rozpočtové období. Ve většině zemí se jedná o období, které je shodné s kalendářním rokem. Z účetního hlediska se jedná o bilanci, představující výkaz příjmů a výdajů, které jsou běžného, každoročně se opakujícího charakteru. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance.)*

3.1.2 Státní rozpočet

Nejvíce významným veřejným rozpočtem je státní rozpočet. Jedná se o důležitý finanční nástroj, který využívá ústřední vláda v hospodářství státu. Pro státní rozpočet je charakteristické:

- jedná se o centralizovaný peněžní fond
- ukazatel bilance země – rozpočtové saldo (jak příjem dokáže pokrýt výdaje)
- má finanční plán, kterého se drží
- nástroj fiskální politiky.

Ekonomický význam státního rozpočtu se dá vyjádřit jako vztah získávání finančních prostředků a následně jejich přerozdělení. *(Hamerníková Bojka, Maayatová Alena. Veřejné finance.)*

3.1.2.1 Příjmy

Příjmy státního rozpočtu jsou tvořeny dvěma skupinami:

- ***Běžné příjmy***

Běžné příjmy se dělí na daňové a nedaňové. V případě daňových příjmů jde o přímé daně, kdy se zdaňuje majetek, nebo osobní příjem (daň celní, silniční, z nemovitosti a dále). Nepřímé daně jsou například příspěvky státní politiky zaměstnanosti, nebo druhy pojištění. Příkladem nepřímé daně jsou cla, které se jednorázově veřejně vyplácí ve formě placené dávky, které se vybírají při převozu zboží za hranice státu. Tyto poplatky se následně odvádějí do státního rozpočtu.

- **Kapitálové příjmy**

Příjmy kapitálového charakteru jsou získávány například z prodeje nemovitého majetku, příjmů z emise státních obligací, z prodeje cenných papírů, které jsou ve vlastnictví státu. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance.)*

Běžné příjmy státního rozpočtu v roce 2018 v České republice se podílí přibližně 90 % na celkových příjmech státního rozpočtu. Naproti tomu kapitálové příjmy se podílejí na státním rozpočtu menším procentem a to konkrétně za rok 2018 1,2 %. Zbytek tvoří přijaté transfery. Primární cíl státu je zvýšení HDP a tím pádem mít větší státní rozpočet, který pak umožní státu financování více věcí.

3.1.2.2 Výdaje

Výdaje jsou ovlivněni hospodářskou politikou země, která sestavuje rozpočet. Rozdělují se na dvě základní skupiny:

- **Transferové platby**

Jedná se o výdaje ve formě peněz určené pro obyvatelstvo (ve formě sociálních dávek, důchod, příspěvku nezaměstnaným. Podíl získávají i jednotlivci, kteří se nemohli přímo podílet na procesu výroby HDP (postižení, děti, osoby fyzicky nebo psychicky postižené, důchodci, a tak dále.)

- **Vládní výdaje**

Peněžní příspěvky, které slouží pro chod státních institucí, jako školství (veřejné), zdravotnictví, dotační programy. Primární cíl státu je zvýšení HDP a tím pádem mít větší státní rozpočet, který pak umožní státu financování více věcí. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance.)*

3.2 Školství

Důležitým odvětvím ve veřejném sektoru je i školství. Kvalitní rozdělování finančních prostředků do školství značně ovlivňuje kvalitu učitelů, kteří jsou následně klíčem k zlepšování vzdělanosti žáků *(Margaret L. Plecki, David H. Monk, School Finance and Teacher Quality: Exploring the Connections, 2003).*

Jeho produkcí vznikají veřejné statky a jeho hlavní zásluhou je bezesporu přispívání ke kultivaci lidského potenciálu. Každý stát by měl věnovat pozornost tomu, v jakém stavu se nachází jeho školství, jelikož úroveň jednotlivých typů škol má poté následný vliv na kulturní, sociální, ale i hospodářský rozvoj dané země. Vzdělaní lidé se podílejí na pokládání základů pro další kvalitu hospodářského vývoje, snazší adaptabilitu na měnící se podmínky trhu práce, snazší zvládnání nových a náročných technologií, jež jsou součástí národního hospodářství a v neposlední řadě také zajištění produkce kvalitních statků, atd. (Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, *Veřejná správa a finance*).

3.2.1 Vzdělávací soustava v České republice

Naši vzdělávací soustavu tvoří do jisté míry samostatně stupně vzdělání, kterým odpovídají jednotlivé typy škol.

1. **Mateřské školy (MŠ)** – jejich hlavní náplní je zajištění předškolní výchovy a to zpravidla pro děti ve věku 3 – 5 let. Od roku 2017 je uzákoněna povinná docházka do mateřské školy pro děti předškolního věku, a to tedy jeden rok před zahájením školní docházky. Mateřské školy neposkytují vzdělávací stupeň.
2. **Základní školy (ZŠ)** – poskytují základní vzdělávání pro děti obvykle od 6 ti let, povinná školní docházka trvá celkem devět let a je povinná pro všechny způsobilé děti. Základní škola se dále dělí na dva stupně. První je vymezen pro děti od 1. do 5. ročníku a druhý od 6. do 9. ročníku.
3. **Střední školy (SŠ)** – jejich úkolem je připravit své žáky pro profesní uplatnění v běžném životě nebo na další studium na vysokých školách. Obvykle začíná střední vzdělávání v 15 letech dítěte a trvá jeden až čtyři roky, podle zaměření studia. Střední školy se dělí na gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště a integrované střední školy.

Dalšími částmi vzdělávací soustavy (speciální školy, vyšší odborné školy a vysoké školy) se tato práce již nebude konkrétněji zabývat, neboť tyto informace nejsou podstatné pro její teoretické jádro. Veřejná správa v řízení školství sehrává důležitou úlohu. A to především tím, že stát, respektive orgány veřejné správy vydávají zákony, nařízení, směrnice, atd. V rámci veřejné správy náleží zákonodárná moc parlamentu, jenž jako jediný její orgán má oprávnění přijímat návrhy zákonů. Všechny organizace, jež jsou zřizovány

v oblasti školství, se musí těmito zákony, nařízeními, vyhláškami a směrnicemi řídit. Právní úprava má na starosti úpravu různých stupňů vzdělávání a stanovuje podmínky pro uskutečňování vzdělávání a výchovy, také vymezuje práva a povinnosti všech fyzických i právnických osob v procesu vzdělávání, působení orgánů, které vykonávají státní správu, dále také kritéria pro přijetí žáků na jednotlivé typy škol a mnoho dalších jiných záležitostí, které se pojí se školským systémem, bez nichž by nemohl fungovat. Veškerá právní úprava je neustále aktualizovaná nejrůznějšími typy novel zákonů či jinými státními opatřeními. Oblast školství se musí neustále rozvíjet, tento nekonečný proces je důležitým faktorem pro kvalitní vzdělávání (*Rektořík Jaroslav a kolektiv, Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*).

„Školy jsou povinny podle zákona vést povinnou dokumentaci, jako např. evidenci žáků školy, hospodářskou dokumentaci a účetní evidenci, evidenci majetku, personální dokumentaci. Ve škole se vyučuje podle učebních plánů a učebních osnov“ (Polián Milan, Organizace a činnost veřejné správy, 2001, str. 252).

3.2.2 Změny po roce 1989

Školství společně s celou společností prošlo po roce 1989 velkými změnami. Jak je známo, školství je hluboce provázáno s oblastmi života, jako je rodina, ekonomika, nebo politika a změny, které mnohdy mohou být nepromyšlené, či radikální, mají často důsledky, které sahají daleko za hranice samotného odvětví. Po roce 1989 přišlo mnohem změn, jako například výstavba nových škol, včetně těch soukromých, či církevních. Stát přišel o monopolistickou roli, co se týče poskytnutí vzdělávacích služeb. Byla také vypracována školská pravidla, která se musela dodržovat, a státní školy mohly získat právní subjektivitu. (*Jaroslav Rektořík a kolektiv, Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*).

3.2.3 Vzdělávací program

Každá škola má svůj vzdělávací program, který má dát žákům co nejefektivnější přínos dovedností pro budoucí vývoj vzdělávání. Každá základní škola si může vytvořit vlastní Školní vzdělávací program (ŠVP), který má odrážet představy, možnosti a potřeby jejich žáků. V posledních letech došlo k rozšíření působnosti programu s názvem „Škola - strom života“, který se soustřeďuje na co nejvíce efektivní způsoby vzdělávání a zároveň

dávat žákům dostatečné pracovní pomůcky, které jim pomohou kreativně tvořit jejich práci. *(Jana Heřmanová, Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, 2009.*

3.3 Finance ve školství

3.3.1 Financování školství

Vzhledem k důležitosti vzdělávání, lze jednoznačně říci, že školství patří k jednomu hlavních úseků veřejného sektoru a vytváří z velké části veřejné statky (mimoto se setkáváme ještě se smíšenými statky a se statky privátními) a prvořadně tak přispívá ke zdokonalování potencionálu člověka. Dostatek finančních prostředků, který je k dispozici provozovateli příslušného školního zařízení má veliký vliv na kvalitu vzdělávacího procesu. Kvůli tomu, že se dá užitek ze vzdělání kvantifikačně vyjádřit, je spousta občanů ochotna podílet se ekonomicky na výdaje na náležitou část vzdělání. Každá země obvykle umožňuje svým občanům bezplatné základní vzdělání. V České republice je bezplatná základní a střední škola *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance).*

Bezplatné školství má více zdrojů, které poskytují finanční tok. Ze státního rozpočtu je na školství v České republice na rok vydáváno v současnosti (2019) 13,5 % (195,7 mld. Kč) z celkového rozpočtu 1465,3 mld. Kč. Po přičtení podílu Evropské Unie bude rozpočet Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro rok 2019 větší, než 205 mld. Kč. Jedná se historicky o nejvyšší rozpočet, který kdy byl státem školství udělen. Na svědomí to má především zvýšení platů učitelům, které odsouhlasila vláda v září 2018. V roce 2019 bude tedy vydáno 95 mld. Kč, které budou vyhrazeny na platy pro pracovníky v regionálním školství, což je o více než 16 mld. Více, než bylo v minulém roce, 2018 *(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online], Praha 2018).*

„Financování školství představují ty finanční prostředky, které jsou na základě schváleného státního rozpočtu přiděleny kapitole 333 – resort Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT).“ (Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance, str. 268).

Mezi další zdroj financí patří příspěvky od města a obcí, jenž jsou nejčastěji použity na provoz, ať už školní jídelny, zařízení mateřské školy nebo jiná školní zařízení. Finanční

prostředky jsou obcí získávány formou účelové neinvestiční dotace ze státního rozpočtu, která je rozdělována skrz orgán Krajského úřadu. Více než polovina provozních výdajů (výdaje neinvestičního charakteru) je určena na mzdy. Dalším zdrojem prostředků, které slouží ke vzdělání občanů, mohou být ministerstva, jako například Ministerstvo obrany, vnitra, spravedlnosti, zemědělství, průmyslu, zdravotnictví, obchodu a další. *(Rektořík Jaroslav, Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru)*

3.3.2 Vztah školského systému a státního rozpočtu:

Pro mnoho škol platí fakt, že státní rozpočet je hlavní zdroj příjmů. Jak bylo již zmíněno, školství je jedním z odvětví patřící do veřejného sektoru. Velkým dílem se podílí na vývoji potenciálu jedince, který se postupně vyvíjí v průběhu života. Co se týče produktů, které jsou vyprodukovány, jedná se hlavně o veřejné statky. Školství pomáhá vytvářet lidský kapitál, který se dá vnímat, jako jakýsi objekt, kterému se zvyšuje jeho hodnota s každým dalším přidaným stupněm vzdělání. Dlouhodobým pozorováním, ale i praxí v dnešní době už víme, že existuje spojitost mezi vzděláním a pracovní schopností (výjimkou jsou lidé s neobyčejnými vlastnostmi). Proto je třeba, aby stát dokázal finančně zabezpečit a poskytnout dostatečné prostředky pro vzdělávání *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance)*.

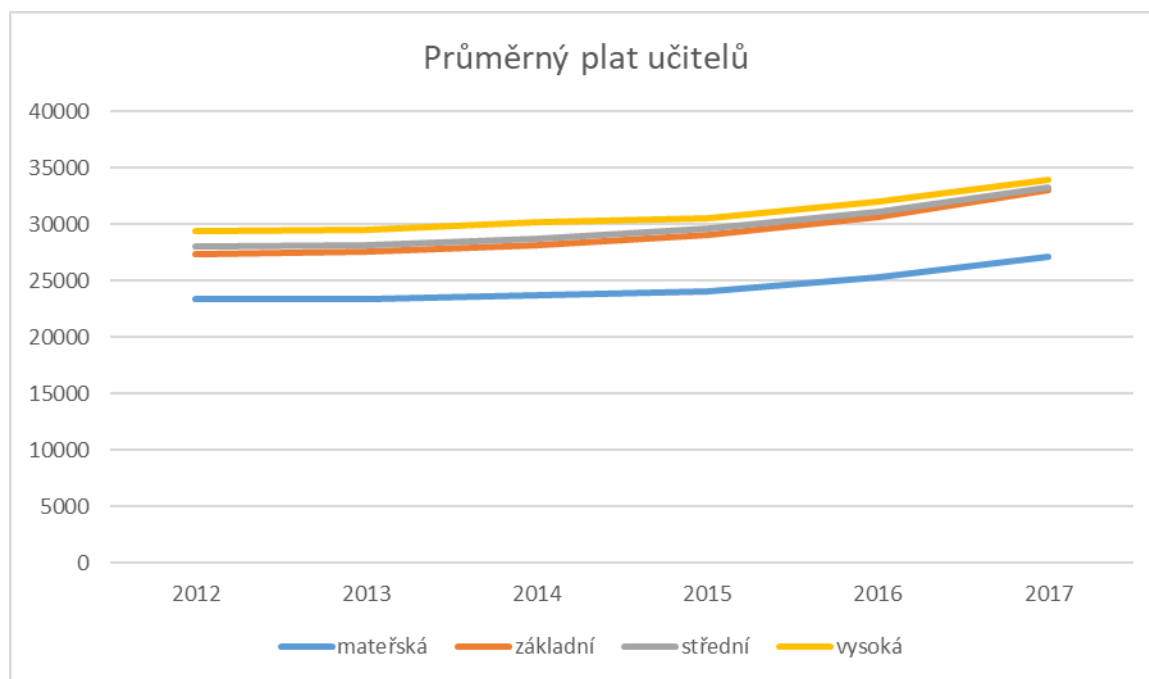
3.3.3 Finanční prostředky Evropské unie:

Členské státy Evropské unie jsou zapojovány do vzdělávacích programů, což zahrnuje finanční podporu. EU přispívá v programovém období 2014–2020 České republice 2,7 miliard EUR (cca 70,6 miliard Kč.) na Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Do roku 2014 byla Česká republika zapojena do programů, jako jsou například: Socrates, Leonardo da Vinci, Tempus a další, které byly zaměřeny na zkvalitnění vzdělávání, nebo byly zaměřeny na celoživotní učení v komplexním pojetí. Pro etapu 2014 až 2020 vytvořila Evropská unie nástupce těchto programů. Erasmus+, který měl podpořit vzdělávací oblast ve formě podpory spolupráce a mobility žáků, nebo pedagogů. V praxi pak mohou například pedagogové učit v zahraničí a tím rozvinout své znalosti, ale také zároveň ukázat teoreticky žákům v zahraničí nové způsoby výuky. Jedná se o dlouhodobou výzvu Evropské Unie. *(Pedagogická komora, z.s. [online], Praha 2018.)*

Druhým druhem výzvy jsou takzvané účelové, kterým se říká šablony. Stát vypíše výzvy, kterých se může škola zúčastnit, a tedy bude mít nárok na finanční podporu. Jedná se například o program vzdělávání v cizím jazyce, tvorba výukových materiálů, individuální doučování dětí se zdravotním postižením, nebo sociálním oslabením. Škola tedy nemusí vytvářet vlastní aktivity a pouze se tedy přihlásí k výzvě, kterou následně splní. (MŠMT: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (online)*).

3.3.4 Vývoj platů v ČR

Přestože výše učitelských platů v České republice neustále stoupá, v porovnání s okolními vyspělými státy je stále na nižší úrovni. Vývoj průměrných platů učitelů v České republice je uveden v grafu. Průměrný hrubý plat učitelů v roce 2018 vzrostl na 32 000 Kč hrubého platu.

(Obrázek 1: vývoj platů v ČR, zdroj: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*)

Pro srovnání s ostatními vyspělými státy se používá takzvaný „*Poměr průměrného platu učitele*“. Jedná se o vyjádření poměru průměrného učitelského platu a průměrné mzdy obyvatel, kteří jsou vzdělaní na podobné úrovni. V České republice se pohybuje hodnota na čísle 0,611, zatímco například v Německu je to 0,992 a v Lucembursku dokonce 2,018 (*HN Hospodářské noviny*. Praha: *Economia*, 1990-.)

3.4 Rozdělení finančních prostředků:

To, jak jsou jednotlivé skupiny škol financovány, souvisí s tím, jaká je správa příslušné školy. Obecně platí to, že máme následující rozdělení:

- přímo řízené a financované školství (řadíme sem především vysoké školy)
- regionální školství – zkratka RgŠ (patří sem všechny školy, kromě VŠ)
- ostatní přímo řízené organizace (Školská státní správa, Česká školní inspekce, Výzkumný ústav odborného školství a jiné).

3.4.1 Financování přímo řízeného školství:

Jak bylo již zmíněno, do této skupiny druhů škol patří všechny vysoké školy. Od roku 1998 platí zákon (zákon č. 111/1998 Sb. § 2), který rozděluje vysoké školy na státní, soukromé a veřejné (Valenta Jiří, Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2017/2018, 2017)

- **Státní školy** jsou v České republice pouze dvě. První je Univerzita obrany a druhou Policejní akademie České republiky v Praze. Tyto školy jsou spravovány příslušným ministerstvem (Policejní akademii spravuje Ministerstvo vnitra a Univerzitu obrany Ministerstvo obrany) a chybí jim právní subjektivita, kterou u nich zřizuje stát. (*Pelcová Martina, vysokeskoly.cz*)

- **Veřejné vysoké školy** financuje stát a studování tohoto typu školy je bezplatné. Jsou zřizovány orgány, které řídí její činnost. Zřizovány tedy jsou akademickým senátem, rektorem, vědeckou radou, disciplinární komisí, správní radou a kvestorem. Tyto orgány musí dodržovat zákon o vysokých školách, který přesně vymezuje jejich kompetence a podle zvláštních předpisů také nakládá se svým majetkem. Finanční prostředky jsou poskytovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a podle zákona č. 166/1993 Sb. o státní kontrole MŠMT kontroluje jejich rozdělování a užití. Veřejná vysoká škola se řídí schváleným rozpočtem, podle kterého hospodaří a na každém konci hospodářského roku sestaví vyúčtování, které následně předloží ministerstvu. Zdrojem příjmů veřejných vysokých škol jsou zejména příspěvky ze státního rozpočtu (dotace), majetkové výnosy, dary a dědictví, výnosy z doplňkové činnosti, poplatky spojené se studiem, jiné příjmy ze státních fondů a rozpočtů obcí. Po zdanění hospodářského výsledku vytvářejí veřejné vysoké školy fondy, které mají více využití. K příkladům fondů patří: rezervní fond,

stipendijní fond, fond odměn, fond reprodukce investičního majetku a další. (*Nahodil František a kolektiv, Veřejné finance v České republice*)

Povinnost veřejné vysoké školy je užívání majetku ke splňování úkolů ve vzdělávací (či umělecké) činnosti, které jsou ve shodě se zákonem o vysokých školách. Pokud však bude jedna v souladu se zákonem, může využívat majetek k doplňkové činnosti (činnost, která navazuje na uměleckou, vědeckou nebo činnost sloužící k využívání lidských zdrojů). Každá VVŠ musí každý rok vyhotovit výroční zprávu.

- **Soukromé vysoké školy** nejsou zřizovány ani rušeny zákonem. Ministerstvo školství musí dát souhlas k jejich činnosti a většinou mají podobu společnosti s rušením omezeným, a.s. nebo jako občansky prospěšná společnost. I přesto, že mohou získávat dotace od státu (podle „zákona č. 248/1995 SB., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů“), zpravidla si sami hradí veškeré náklady na provoz (ke zdrojům patří například poplatek za studium, které je vybíráno od studentů). Podle zákona je soukromá vysoká škola právnickou osobou se sídlem v České republice, pokud ji ministerstvo školství udělí souhlas a je povinna obstarat finanční prostředky sloužící pro činnost vzdělávání, vědy, výzkumu, umění a další. (*Rektořík Jaroslav, Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*)

3.4.1.1 Problémy českého vysokého školství:

V současné době se české školství snaží neustále rozvíjet a nezaostávat oproti zemím (zejména OECD), avšak stále se vyskytují problémy ekonomického charakteru. Mezi hlavní problémy patří:

- malý podíl soukromého sektoru na financování vysokého školství
- nedostatečný objem vynakládaných prostředků sloužící k fungování a další rozvoj VŠ (měří se například pomocí podílu HDP)
- neexistuje postačující kvalitní kritéria pro ohodnocení pracovní kvality na konkrétních Vysokých školách
- nižší podíl finančních prostředků včetně nedostatečné finanční hodnocení pedagogů.

Rozhodujícím faktorem pro výši dotací je typ a finanční náročnost akreditovaného studijního programu a programu celoživotního vzdělávání, počet studentů a výsledky

dosažené ve vzdělávacím, vědeckém, výzkumném, vývojovém, nebo uměleckém konání a jeho náročnosti. (*Nahodil František a kolektiv, Veřejné finance v České republice*).

Dotace se týkají rozvoje vysoké školy, ubytování studentů a jejich stravování. Pro objektivní vytyčení dotací je určen soubor ukazatelů (A až I):

1. **Ukazatel A** (studijní programy) zahrnuje normativní počet studentů, který se vynásobí základním normativem, který například v roce 2018 činil 7 919 Kč na jednoho studenta, který byl zapsán. Důležitým ukazatelem je počet studentů. Platí pravidlo, že nárůst počtu studentů nesmí překročit hranici 3 % oproti předchozímu roku. Součinem počtu žáků a koeficientu náročnosti konkrétní vysoké školy získáváme normativní počet studentů. Fakulty VVŠ jsou rozříděny do šesti skupin podle ekonomické náročnosti:

Číslo skupiny	Skupina fakult	Koeficient náročnosti
1	Filosofické, právnické, ekonomické	1,00
2	Pedagogické	1,20
3	Technické, tělesné výchovy, informatiky	1,65
4	Přírodovědecké, sociálně zdravotní, zemědělské, farmaceutické, architektury	2,25
5	Lékařské, chemické, MFF, FJFI	2,80
6	Veterinární, umělecké	3,50

(Tabulka 1: tabulka ekonomické náročnosti škol, zdroj: Peková, Pilný, Jetmar, Veřejná správa a finance)

2. **Ukazatel B:** poskytování dotací na rozvoj výzkumu. Finanční prostředky jsou podle úspěšnosti výzkumu poskytovány školám ve smyslu podněcování a motivování k další výzkumné činnosti. Rada vlády České republiky stanovuje částku, která je vyčleněna pro výzkum a rozvoj.
3. **Ukazatel C** se týká stipendií studentům, kteří studují na doktorských studijních programech.
4. **Ukazatel D** se zaměřuje na občany, kteří nejsou občany České republiky, a zajišťuje prostředky pro zahraniční studenty, jejichž studium v ČR je předepsáno národní smlouvou.

5. **Ukazatel E** (výdaje investičního charakteru, které jsou spojené s investiční výstavbou).
6. **Ukazatel F** se týká vzdělávacích projektů, programů a záměrů. Vztahuje se k projektům, které přechází rámec jedné vysoké školy do další.
7. **Ukazatel G** jde o dotaci na podporu projektu, který je v rozvojové fázi v oblasti vzdělávání.
8. **Ukazatel M** se zabývá úhradami událostí mimořádného charakteru, které připouští ministerstvo.
9. **Ukazatel I:** jde o dotace rozvojových programů, které jsou přiznávány ministerstvem. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance).*

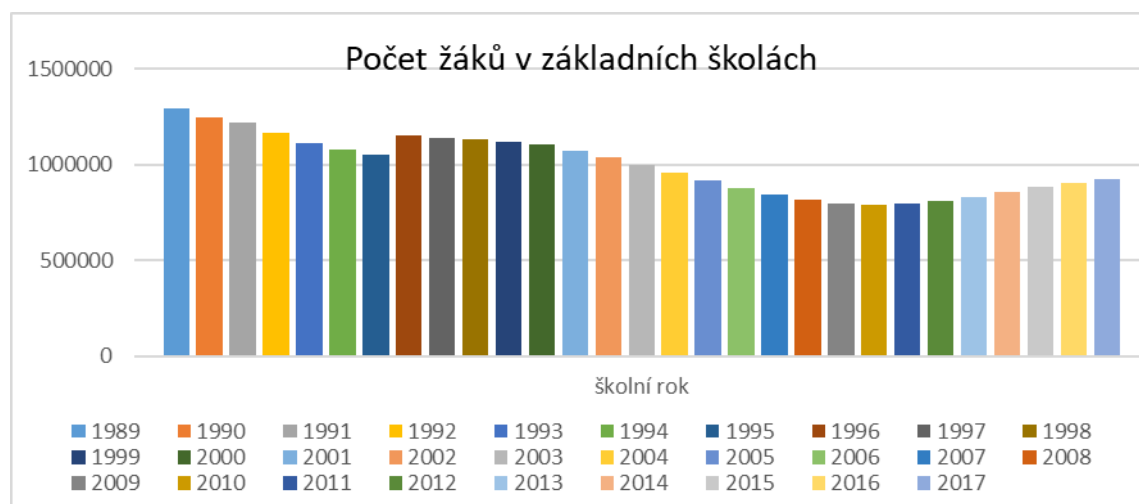
3.4.2 Financování regionálního školství

Jak bylo již řečeno, do regionálního školství patří všechny typy škol, výjimkou vysoké školy. Radíme sem tedy konkrétně mateřské školy, zvláštní (speciální) školy, gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště, vyšší odborné školy. Prvním zdrojem peněz jsou peníze od státu, které jdou od Ministerstva školství skrze určité normativy až do konkrétní školy. Zajišťují například mzdové náklady, které tvoří největší část výdajů, jejich odvody, cestovné, ochranné pomůcky pro uklízečky a kuchařky a další. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance)*

„Školská právnická osoba je právnickou osobou zřízenou podle zákona, jejíž hlavní činností je poskytování vzdělávání podle vzdělávacích programů uvedených v § 3 a školských služeb podle § 124, zákona o hlavní činnosti a zřizovatele školské právnické osoby“ (Valenta Jiří, Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2016/2017, strana 267)

Důležitým pojmem, je „zřizovatel“ školy. Jedná se o druhý zdroj finančních prostředků. V případě základních škol se nejčastěji jedná o obec a v případě středních škol se jedná o kraj. Zřizovatel je zodpovědný za to, aby zajistil podmínky ke vzdělávání. Z finančních prostředků, které zřizovatel poskytuje, se například hradí veškeré náklady na provoz budovy (osvětlení, vytápění atd.) *(Polián Milan, Organizace a činnost veřejné správy).*

Velikost rozpočtu pro jednotlivé školy je závislá na počtu žáků a dětí, který však v České republice v současné době klesá. Jak můžeme vidět v následujícím grafu, od roku 1989 se počet žáků v základních školách zmenšuje. Nejnižší stav byl v roce 2010 a od roku 2011 se situace pomalu zlepšuje.

(Obrázek 2: počet žáků v základních školách, zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)

Instituce, které představují vykonavatele státní správy v určitém školství, rozhodují o hospodaření s financemi. Mezi tyto instituce patří: obec, odbory školství krajských úřadů (OŠ KÚ), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Česká školní inspekce, Školská rada, ředitel školy, vedoucí předškolních zařízení či školských zařízení. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance)*

- **Obec**

Obec finančně podporuje předškolní zařízení, ZŠ, umělecké školy a jiná zařízení tím, že poskytuje finanční prostředky ve formě hrazení investičních výdajů a neinvestičních nákladů (výjimkou jsou mzdové prostředky pro zaměstnance, učebnice a školské pomůcky či potřeby hrazené státem). Mezi hlavní složku, do kterých obec investuje finanční prostředky, je stravování pro žáky základní školy, ale i pro děti, které navštěvují předškolní zařízení. *(Polián Milan, Organizace a činnost veřejné správy).*

- **Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT)**

Úkolem MŠMT je rozepisovat KÚ finanční prostředky, které pocházejí ze státního rozpočtu. MŠMT řídí výkon státní správy ve školství, a to vydáváním právních předpisů a dalších interních předpisů (což odpovídá kompetencím stanoveným ústředním správním úřadům vůči orgánům územních samosprávných celků v § 92 zákona č. 129/2000 Sb. o

krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.“ (*Valenta Jiří, Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2016/2017 str.331*)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy tvoří podmínky pro uskutečnění cílů ve výchově a vzdělávání. Stanovuje normativy, jako roční rozsah výdajů neinvestičního charakteru a mzdových opatření, které se týkají studentů v předškolním, či školském zařízení. MŠMT přiřazuje finance školským úřadům, které jsou pak následně využity ve školství a zároveň řídí síť veškerých školních zařízení. (*Polián Milan, Organizace a činnost veřejné správy*)

MŠMT má navíc, stejně jako kterékoliv ministerstvo, takzvanou zákonodárnou iniciativu. Znamená to, že může předkládat návrh zákona Poslanecké sněmovně.

- **Odborné školství krajských úřadů (OŠ KÚ):**

Jsou ve své podstatě náhradou za dříve působící školské úřady, které kdysi měly působení na jednotlivých okresech. Funkce odborného školství krajských úřadů spočívá v řízení veškerého školství kromě vysokých škol. Jde především o rozdělování financí dílčím školám nacházející se v kraji. Mezi zařízení, které OŠ KÚ zřizuje, patří například: základní umělecké školy zařízení školního stravování, školní zotavovací zařízení, školní výchovné poradny atd.

Finanční prostředky, které OŠ KÚ poskytuje školám, jsou nejčastěji využity na mzdy pracovníků nebo mohou uhradit výdaje na učebnice, či jiné školní pomůcky a potřeby, které žáci využívají. Navíc přidělují finanční prostředky na náklady, které souvisí s vyučováním žáků se zdravotním postižením.

- **Školská rada**

je svolávána při nejmenším dvakrát za rok vedoucím OŠ KÚ. Zřizována je zřizovatelem školy, který musí vydat zřizovací listinu o jejím založení. Školská rada kontroluje výroční správu školy, plán školského rozpočtu a celkovém hospodaření školy. Stará se tedy především o hospodaření s rozpočtovými prostředky pro předškolní zařízení a další. Slouží jako veřejná kontrola školy. Její členi jsou jmenováni z řad zákonných zástupců. (*Polián Milan Organizace a činnost veřejné správy*)

- **Česká školní inspekce**

Česká školní inspekce je orgán státní správy, který je přímo řízen ministerstvem školství. Slouží především jako kontrola, která se zabývá efektivností využití hospodářských prostředků a celkové dodržování důležitých předpisů právního charakteru, které se musí plnit v oblasti školství. Hodnotí výsledek vzdělávání a účelnost využití poskytnutých finančních prostředků. Inspekce je realizována školním inspektorem, který zjišťuje, zdali školní zařízení odstranilo všechny problémy, které byly inspekcí zjištěny. Pokud podmínky nejsou splněny, může inspekce vystavit odpovědnému člověku pokutu. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance)*

- **Ředitel školy**

„Ředitel školy a školského zařízení, které zřizuje stát, kraj obec, nebo svazek obcí, dále stanovuje organizaci a podmínky provozu školy a školského zařízení, odpovídá za použití finančních prostředků státního rozpočtu přidělených podle §160 až 163 v souladu s účelem, na který byly přiděleny.“ (Valenta Jiří, Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2016/2017, strana 315.)

3.5 Hospodářská činnost škol a rozdělování finančních prostředků:

Téměř všechny základní a střední školy fungují jako příspěvkové organizace. Musí se tedy řídit zákony a vyhláškami, zabývající se hospodařením s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu. Primární finanční prostředky školy jsou dotace, která je poskytována Ministerstvem školství prostřednictvím náležitého OŠ KÚ. Jakožto u klasické příspěvkové organizace, škola hospodaří se svými finančními prostředky, dělá odpisy investičního hmotného majetku, realizuje investice a pokud je její hospodářský výsledek přebytkový, může si částku ponechat do příštího období, aniž by další kalendářní období ztratila přidělené prostředky, na které má nárok. Provoz školy přináší organizaci jak příjem, tak výdaj. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance)*

- Výdaje: mzdy pracovníkům, soc. a zdravotní pojištění, výdaje za spotřebu energie, materiál, daně, poplatky, služby a cestovné.
- Příjmy: příspěvky od krajských úřadů, úroky z finančních prostředků, prodej materiálu či majetku a další výnosy.

Klíčovou část výdajů tvoří neinvestiční výdaje. Výše NIV je ovlivnitelná počtem žáků, počtem tříd a současným úkolem školství. Hlavními neinvestičními výdaji jsou jednoznačně výdaje na mzdy a na materiály. Ve školství tvoří mzdové výdaje až 60 % z celkového ročního rozpočtu. Tento druh výdajů je ovlivněn jak na školských mzdových předpisech, tak na pokynech Ministerstva školství ohledně velikosti tříd, rozdělení tříd na separované menší skupinky (výuka jazyků, nebo laboratorní cvičení atd.) Další neinvestiční výdaje (materiální) reprezentují finanční prostředky, které jsou nezbytné na provoz školy. Jedná se hlavně o náklady spojené s energií a její spotřebou nebo údržba prováděna dodavatelským způsobem a další. Mzdové výdaje jsou ovlivněny podle školských předpisů a na pokynech ministerstva školství. *(Rektořík Jaroslav, Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru)*

3.5.1 Rozdělování prostředků v regionálním školství:

Pro finanční prostředky a jejich rozdělování platí obecné pravidlo: finanční prostředky pro školní zařízení musí objektivně odpovídat výkonům v souladu stanovených kritérií. Tyto prostředky se přidělují dle počtu žáků v dané škole a podle nákladnosti vzdělání. Finanční prostředky musí být rozepsány spravedlivě, objektivně, hospodárně a demokratičtě.

Pro regionální školství máme vytyčeny závazné ukazatele:

- prostředky na platy
- odvody z mezd dané zákonem
- ostatní NIV (dotace soukromým či škola s náboženským zaměřením (církevní))
- limit pro počet zaměstnaných pracovníků.

Rozepisování finančních prostředků pro školství je prováděná takzvanou **normativní metodou**. Jde o metodu, která vyjadřuje, kolik prostředků bude poskytnuto (průměrné neinvestiční výdaje, které připadají na jednoho studenta). Rozdělují se na krajní a republikové. *(Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance)*.

Při rozpisu se musí dodržovat jistý postup:

- určení normativního počtu pracovníků ve školství (pedagogové i další zaměstnanci) a k tomuto počtu stanovit souhlasnou výši mzdových prostředků
- určení normativního objemu zbylých nepřímých investic.

V = množství žáků, studentů (výkon)

N_p = výkon, který připadá na jednoho pedagogického pracovníka s plným úvazkem

N_o = výkon, který připadá na jednoho nepedagogického pracovníka s plným úvazkem.

ONIV = množství ostatních NIV na jednoho studenta

Prvořadná je veličina **N_p**, pro kterou platí následující vzorec:
$$\mathbf{N_p} = \frac{\mathbf{\check{Z}}}{\left(\frac{\mathbf{H}}{\mathbf{VP}}\right)}$$

Přičemž **Ž** vyjadřuje průměrné množství studentů v jedné třídě

H = průměrné množství hodin, které se za týden odučí v jedné třídě, počítaje nutného množství dělených hodin, které odpovídají množství studentů ve třídě

VP = vyjadřuje průměrnou míru vyučovací práce pedagogů (hod./týden)

3.5.2 Finanční normativ

Jedná se o finanční hodnotu (v Kč) vyjadřující průměrnou dotaci od státu, která má pokrýt náklady spojené s náležitými činnostmi (vzdělávací, stravovací, ubytovací a další) na jednoho studenta za jedno kalendářní období. Z finančních prostředků, které škola získá z normativů, se hradí: výdaje za pomůcky pro žáky, mzdové výdaje pro pedagogy a ostatní výdaje (v případě, když se dodrží platné právní předpisy). Podle místa tvorby rozpočtů rozlišujeme normativy:

- **Republikové**

Znázorňují průměrnou finanční podporu státu na uhrazení výdajů na jednoho studenta na specifickém typu školy, které byly určeny celorepublikově jako průměrné hodnoty.

- **Krajské**

Stejně jako republikové normativy znázorňují průměrnou finanční podporu, avšak jsou na rozdíl od republikových mnohem podrobněji členěny. Krajské normativy jsou ustanoveny OŠ KÚ, kdy mezi odborem a ředitelem školy daného školského zařízení probíhá takzvané dohodovací řízení. (*Peková Jitka, Pilný Jaroslav, Jetmar Marek, Veřejná správa a finance.*)

3.5.3 Výsledek hospodaření a finanční kontrola ve školství

3.5.3.1 Výsledek hospodaření

Velká část škol funguje jako příspěvková organizace, která sama vykonává účetní povinnosti ve formě výkazové zprávy, rozvahy a dalších potřebných dokumentů. Během kalendářního roku se snaží co nejefektivněji hospodařit s financemi, které získala díky hlavní činnosti (dotace od MŠMT, nebo zřizovatele), anebo skrze doplňkovou (hospodářskou) činnost. Na konci účetního období musí podat zprávu o svém výsledku hospodařením. Jestliže vyjde záporný výsledek (ztráta), měla by odchylku příspěvková organizace uhradit do konce příštího rozpočtového roku. Pro tento případ využívá škola rezervní fond, ze kterého čerpá finance. Jestliže ve fondu není dostatek prostředků, uhradí se z rozpočtu zřizovatele, nebo ze zisku příštího rozpočtového období (*Růčková Petra, Finanční analýza, 2011*).

3.5.3.2 Důležité fondy pro regionální školství

- **Rezervní fond** – zdrojem rezervního fondu je zisk z výsledku hospodaření, peněžní dary nebo peněžních prostředků, které byly poskytnuty ze zahraničí. Hlavní účel rezervního fondu je případná úhrada ztráty hospodářského výsledku, sankcí a překlenutí časového nesouhlasu výnosů a nákladů.
- **Fond odměn** – fond odměn se také tvoří ze zisku hospodářského výsledku a jeho použití slouží k úhradě odměn pro zaměstnance.

3.5.3.3 Kontrola

Kontrola je proces, který se provádí porovnáváním současného stavu a stavu žádoucího. Je to součást řízení nejenom podniku, ale i školství, kdy hlavním cílem školy je zabezpečit kvalitní úroveň vzdělávání za podmínek ekonomické efektivnosti, účelnosti a hospodárnosti. To vše za předpokladu dodržování daných právních předpisu, které vyhlášují orgány ve veřejné správě. Kontrola má dále zajistit ochranu veřejných prostředků vůči chybám, které mohou být způsobeny především porušením předpisů, nebo nesprávným nakládání s veřejnými prostředky. Zákon č.320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě definuje finanční kontrolu. Kontrolní orgány představují v oblasti školství úřad práce,

finanční úřad, zdravotní pojišťovny (*Valenta Jiří, Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2017/2018, 2017*).

3.5.3.4 Finanční kontroly a její stupně

- **Systém finanční kontroly vykonávána kontrolním orgánem** – Dle školského zákona §160–§163 se ve školských zařízeních přidělují finanční prostředky ze státního rozpočtu, které se využívají, a následně se u nich provádí kontrola. Je to veřejnosprávní kontrola poskytnutých statků a finanční podpory veřejného charakteru.

- **Systém finanční kontroly na úrovni mezinárodních smluv** – kontrola je vykonávána mezinárodní organizací podle mezinárodní smlouvy, ke které se pojí i Česká republika.

- **Systém vnitřní kontroly ve veřejnosprávních orgánech** – do jeho části patří řídicí kontrola a interní audit. Finanční kontrola se provádí vedoucími zaměstnanci a následný audit se provede u nezávislého hodnotitele. (*Ministerstvo financí České republiky [online], 2019*)

4 Praktická část

4.1 Analýza financování konkrétní příspěvkové organizace

Následující část práce se zabývá zkoumáním konkrétní základní školy Akademičky Heyrovského, která se nachází v Chomutově, v Ústeckém kraji. Byla provedena analýza, která vycházela z účetních výkazů a materiálů školy (konkrétně analýzou výkazových zpráv), rozhovoru s ředitelem a dotazníkem, který byl vyplněn pedagogickými pracovníky. Zároveň byl dotazník vyplněn dvěma školami (Střední školy technické, gastronomické a automobilní v Chomutově a Základní škola Hornická v Chomutově) pro následné srovnání. Analýza zkoumá hospodaření příspěvkové organizace ve školním roce 2017/18 s tím, že práce zobrazuje účetní rozpisy a informace pro rok 2017, které jsou na rozdíl od výroční zprávy z roku 2018 dostupné.

4.1.1 Charakteristika školy:

„Organizace je základní škola se školní družinou a se školní jídelnou. Její činnost je vymezena zákonem č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a vyhláškami Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, a č. 107/2005 Sb., o školním stravování.“ (Mgr. Miloš Zelenka, Výroční zpráva o činnosti školy pro školní rok 2017/18, strana 1.)

Základní škola Akademičky Heyrovského se nachází ve městě Chomutov, dvacátém druhém největším městě v České republice, nacházející se v Ústeckém kraji. Jedná se o příspěvkovou organizaci, jejímž samosprávním orgánem je školská rada, která je navazuje na práci předchozí rady školy, jež byla změněna v platnosti nové školské legislativy. Zřizovatel školy je Statutární město Chomutov. Je jednou z deseti základních škol, které se nacházejí v Chomutově.

4.1.2 Vzdělávací program:

Stejně jako ostatní školy v Chomutově se tato škola řídí vzdělávacím programem „Škola – strom života.“ Základní myšlenkou tohoto programu je moderní a bezpečné

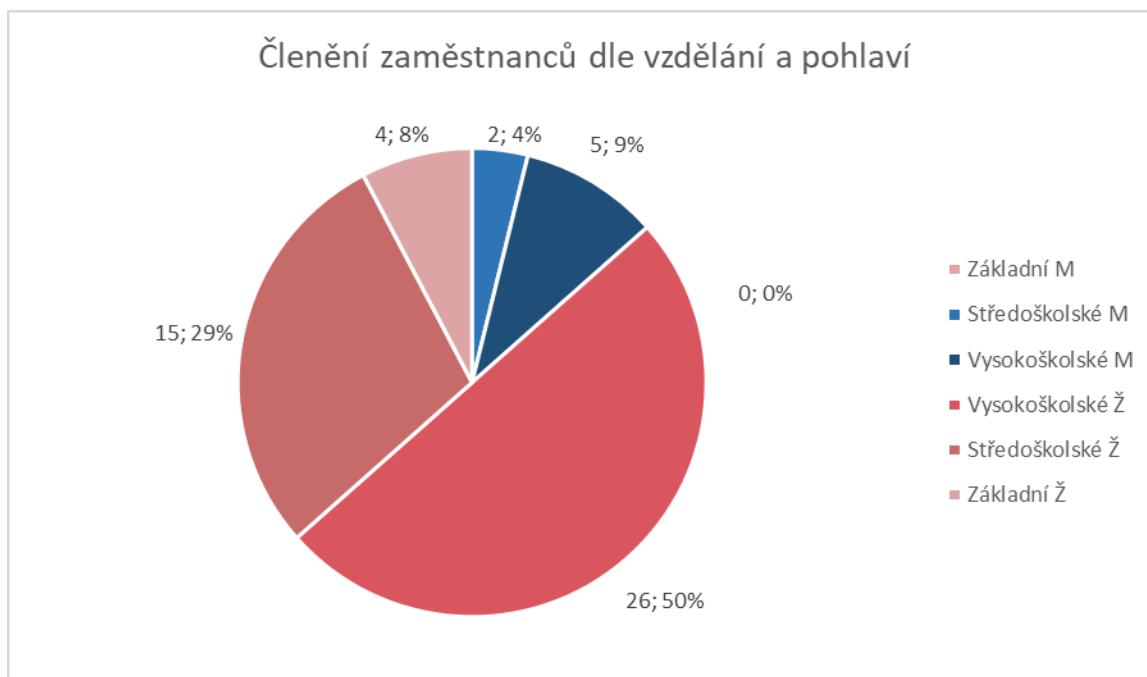
vzdělávání pro žáky, kteří pomocí školského systému získají potřebné znalosti, sebedůvěru a pocit bezpečí. Výuka by měla být oživena různými programy, které zahrnují exkurze, besedy, výlety, soutěže sportovního i znalostního charakteru. I konkrétně na této škole se žáci zúčastňují například matematických soutěží, či sportovních utkání (například v softbalových, fotbalových či florbalových soutěžích). Konají se zde akce, které mají prohloubit znalosti žáka, ať už o všeobecné znalosti, nebo o vědomosti týkající se vlastního národa.

4.1.3 Materiální struktura:

Základní škola akademika Heyrovského disponuje s jednadvaceti třídami, pěti oddělenými družinami a školní jídelnou. Škola je dostatečně velká na to, aby byla schopná vzdělávat všech 514 žáků, kteří jsou zde přihlášení. Činnost školní jídelny je vymezena zákonem č.561/2004 Sb. (Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Obsahuje také dvě tělocvičny, které byly ve školním roce 2017/18 zrekonstruovány (výměna oken, zajištění ochrannými sítěmi, instalace elektrické záznamové tabule a oprava dveří a zdí). Škola také disponuje s pěti školními družinami, které momentálně slouží pro 150 žáků.

4.1.4 Personální struktura:

Ve škole je zaměstnáno celkem padesát čtyři pracovníků, z čehož čtyřicet jsou pedagogové a zbytek pracovníků jsou pracovníci školní jídelny, či uklízečky. Téměř 90 % počtu tvoří ženy. Pouze sedm pracovníků mužského pohlaví je v této škole zaměstnáno. Personální struktura se v průběhu let měnila minimálně. Tato informace je důležitá pro pozorování změn mzdových nákladů. Velký odliv zaměstnanců, nebo naopak příliv, by znamenal změnu výše mzdových nákladů, jejíž analýzou se tato práce také zabývá.

(Obrázek 3: členění zaměstnanců dle vzdělání a pohlaví ZŠ Akademika Heyrovského, zdroj: Výkazová zpráva)

4.1.5 Hlavní činnost

Příjmy a náklady z hlavní činnosti, jsou všechny finanční prostředky, které se týkají výuky ve škole. Ať už to jsou prostředky určené pro zaměstnance, či nákup učebnic pro žáky. V roce 2017 vykazovala hlavní činnost školy kladný charakter se ziskem **118 000 Kč**.

4.1.6 Hospodářská činnost

Jedná se o příjmy a náklady, které vznikají prováděním vlastní hospodářské činnosti. Nejčastěji se jedná o pronájem školního zařízení a prostorů, které užívají jiní návštěvníci, než žáci. V případě této příspěvkové organizace jde především o školní tělocvičnu, která se pronajímá nejčastěji Domů dětí a mládeže v Chomutově pro sportovní aktivity. V roce 2017 byly vytvořeny náklady z hospodářské činnosti na úrovni **350 000 Kč** (viz. Hospodářský výsledek), které pokrývaly z největší části výdaje za uklízení služby, vytápění tělocvičny, její udržování atd. Oproti předchozím rokům, byly náklady vyšší, než obvykle, a tak hospodářský výnos nebyl tak veliký. Příjmy byly na úrovni **357 000 Kč**, což činí **7 000 Kč** na výnosu.

4.1.7 Analýza příjmů

Příjmové položky (v tis. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017
Dotace provoz – (zřizovatel)	3 434	3 484	3 485	4 045	3 996
Dotace NIV – od krajského úřadu	18 188	18 012	18 420	20 046	22 646
Dotace ESF (MŠMT + MPSV)	132	267	2 026	780	1 337
Úplata za školní stravování	1 937	1 758	1 761	1 873	1 936
Úplata za zájmové vzdělávání ve ŠD	92	129	150	150	147
Použití fondů	15	111	189	243	457
Nájemné – tělocvičny, prostory (DČ)	321	270	370	370	357
ŠvP, ZLVK, školní výlety	1897	1 357	1 456	1 312	0
Ostatní	48	57	105	122	107
Příjmy celkem	26 064	25 445	27 962	28 941	30 983

(Tabulka 2: Příjmy ZŠ Akademika Heyrovského, zdroj: Výroční zpráva o činnosti školy Akademika Heyrovského v Chomutově 2013-2018)

Jelikož je Základní škola Akademika Heyrovského příspěvková organizace, znamená to, že její příjmy jsou získávány od zřizovatele, kterým je město Chomutov. Velikost těchto příspěvků se pohybuje na hranici 4 000 000 Kč a platí se z ní veškerý chod školy ve formě nákupu nových oken, které byly nainstalovány v roce 2015 a například i kompletní zateplení školy. Dalším zdrojem jsou příspěvky, které jsou získány od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím krajů. Tento zdroj patří k největším příjmům školy. Jeho výše se pohybuje okolo 20 000 000 Kč a očekává se, že do roku 2020 se ještě zvýší. Od roku 2016 dochází k markantnímu zvyšování platů (viz. analýza nákladů), což vede i k vyšším státním dotacím poskytované školám. Položka „dotace ESF“ (Evropský sociální fond) nabízí finanční prostředky na projekty, které stanoví Evropská Unie. V roce 2015 došlo k největšímu přísunu těchto dotací, jelikož si škola vybrala několik položek. Zúčastnila se například projektu „Čtenářská gramotnost“ a za tyto dotace nakoupila různé interaktivní pomůcky pro žáky

4.1.8 Analýza nákladů

Nákladové položky (v tis. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017
Třídnické vybavení + metod. materiál	12	64	157	184	249
Čisticí prostředky	70	88	66	93	93
Kancelářské potřeby + výtvarný materiál	51	82	57	68	76
Tonery	25	42	21	41	27
VT + drobné elektro	13	29	38	24	46
Vybavení jídelen	100	60	6	1	103
Pohonné hmoty	3	4	3	3	2
Školní mléko	65	19	0	0	0
Potraviny	1.689	1.721	1.721	1.858	1.905
Učební pomůcky	297	349	435	415	439
Ostatní materiál	13	19	149	55	59
Vodné, srážková voda	74	72	74	81	112
Elektrická energie	600	498	428	391	403
Opravy a udržování	366	344	496	459	510
Plyn	34	14	9	9	8
Teplo	1.460	1.087	1.150	1.352	1.297
Cestovné	33	30	433	38	86
Poštovné a telefony	41	46	43	40	42
Servis počítačové sítě	65	65	68	100	98
Mzdová agenda	123	121	124	136	140
Odpad	43	57	59	63	65
Revize	9	27	27	37	21
Výjezdy žáků	539	1.306	1.521	1.312	311
Stočné	155	146	151	177	157
Plavání	22	22	36	35	36
LINKS 36	34	34	35	36	36
Bankovní poplatky	39	17	19	18	18
Ostatní služby (prádlo, dopravné,) jazykové	392	59	346	421	156
Mzdové náklady včetně DNP	13.299	13.301	14.188	15.064	17.385
Odvody	4.501	4.478	4.748	5.080	5.808
FKSP	129	132	132	214	387
OOPP	20	32	21	18	22
Mzdové náklady, odvody, DVPP z ESF	132	0	0	0	0
Poj. Majetku + odvody ZPS	132	40	58	45	53
Odpisy	411	429	376	256	261
DDNM, DDHM	798	545	639	438	287
Ostatní provozní náklady	325	69	73	153	160
CELKEM	26 032	25 448	27 906	28 715	30 858

(Tabulka 3: náklady ZŠ Akademika Heyrovského, zdroj: Výroční zpráva o činnosti školy Akademika Heyrovského v Chomutově 2013-2018)

Výše celkových nákladů se za rok 2017 dostala na **30 858 000 Kč**, což je podobné číslo, které mají ostatní školy v Chomutově (například Základní škola Hornická měla výši celkových nákladů na úrovni 32 583 642 Kč). Podle tabulky lze vidět, že náklady mají stále rostoucí tendenci. Zatímco položky jako jsou „bankovní poplatky“, „odpad“, „pohonné hmoty“ a další mají podobný výsledný stav, vyskytují se zde nákladové položky, které vykazují velké výkyvy. Za zmínku stojí položka „Vybavení jídelen“. V na přelomu roku 2014/15 došlo k rekonstrukci školní jídelny, která si vyžádala zvýšení nákladů na nákup nového zařízení do školní kuchyně a nového nábytku do jídelny. Škola zakoupila nový konvektomat na vaření, nové talíře, příbory a lino. Položka „Teplo“ je vzájemné korelaci s ročním podnebím a úrovní zateplením školy. Položky „Cestovné“ a „Výjezdy žáků“ jsou náklady, u kterých došlo k nejznatelnějším změnám. Cestovné, které ze zákona platí zaměstnavatel zaměstnanců na služební cesty a náklady spojené s výjezdy žáků, vykazaly v roce 2015 největší rozdíl, vzhledem k celoškolním soutěžím a sportovním akcím, na kterých žáci reprezentovali svou školu. (*Výroční zpráva základní školy Akademika Heyrovského v Chomutově pro školní rok 2017/2018*). Největší vliv na velikost celkových nákladů mají mzdové náklady.

4.1.8.1 Mzdové náklady a jejich vývoj

Dnes již víme, že celkové náklady škol obecně od roku 2017 do roku 2018 vzrostly především díky zvýšeným platům pro učitele. V roce 2017 představovaly mzdové náklady Základní školy akademika Heyrovského 17 385 000 Kč, což je zhruba 56 % celkových nákladů, které škola za daný kalendářní rok vynaložila. V roce 2018 se mzdové náklady pohybovaly již na hranici 20 000 000 Kč. V případě Základní školy Akademika Heyrovského se jedná o nárůst nákladů na **34 502 000 Kč (2018)** z **30 858 000 Kč (2017)**.

V tis. Kč:

	2013	2014	2015	2016	2017
Mzdové náklady	13 299	13 301	14 188	15 064	17 385
Poměr k nákladům (%)	51	52,2	50,1	52,4	56,3

(*Tabulka 4: Mzdové náklady ZŠ Akademika Heyrovského, zdroj: Výroční zpráva o činnosti školy Akademika Heyrovského v Chomutově 2013-2018*)

Jak je uvedeno v tabulce, mzdové náklady neustále rostou. Do roku 2014 se hodnoty pohybovaly na téměř stejné úrovni. Změny přicházely především díky obměnám v personální struktuře školy. Největší rozdíl byl zaznamenán mezi rokem 2016 a 2017. Na konci roku 2016 bylo rozhodnuto vládou, že se zvýší platy učitelům, což zvedlo mzdové náklady o téměř 15 % oproti předchozímu roku.

4.1.9 Výsledek hospodaření:

Pro rok 2017 měla vybraná příspěvková organizace kladný hospodářský výsledek. Hospodářský výsledek z hlavní činnosti představoval zisk ve výši 125 000 Kč, který byl tvořen z hlavní činnosti školy a doplňkové činnosti školy. Konkrétně za hlavní činnost získala škola 118 000 Kč zisk a z doplňkové činnosti 7 000 Kč. Jak bylo již zmíněno, výnosy z doplňkové činnosti jsou tvořeny z pronájmu, zatímco náklady jsou pouze za spotřeby energií.

Ukazatel	Hlavní činnost k 31. 12. 2017	Hospodářská činnost k 31. 12. 2017	Celkem
Náklady	30 508 000	350 000	30 858 000
Příjmy	30 626 000	357 000	30 983 000
Hospodářský výsledek	118 000	7 000	125 000

(Tabulka 5: Výsledek hospodaření ZŠ Akademika Heyrovského, zdroj: Výroční zpráva o činnosti školy Akademika Heyrovského v Chomutově 2013-2018)

Tento hospodářský výsledek by následně přerozdělen do školských fondů, kde bude sloužit pro budoucí účely.

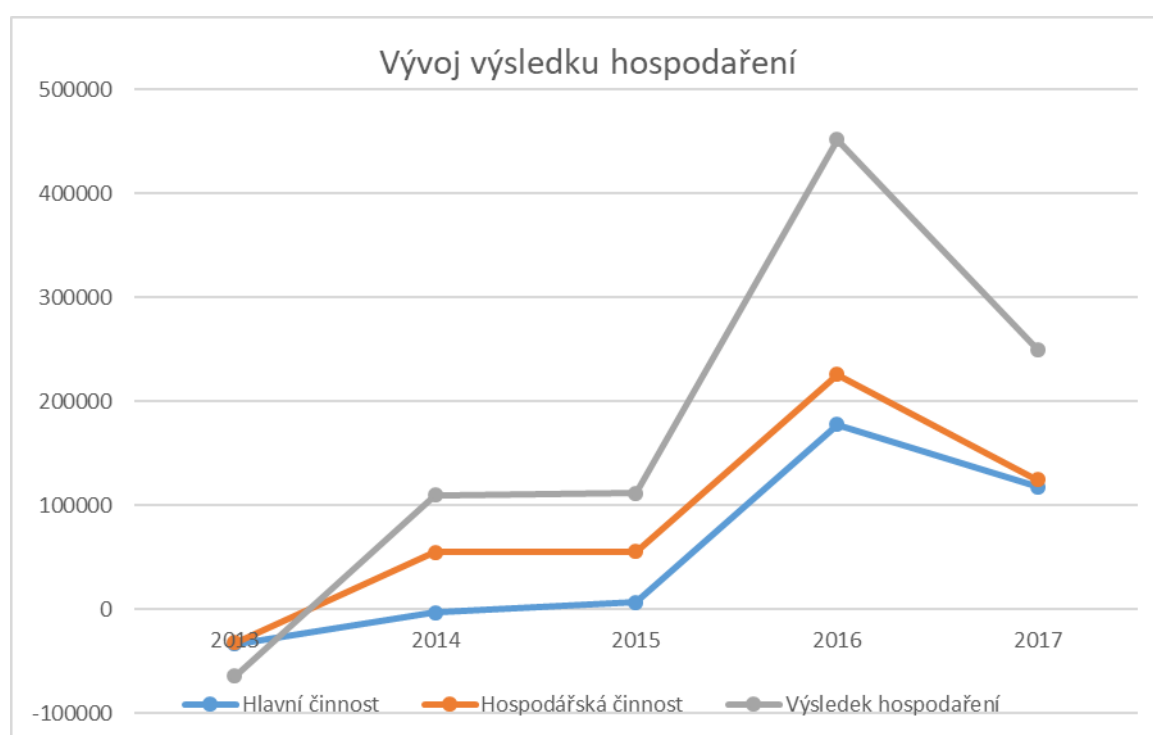
Ukazatel	Stav po rozdělení HV k 30. 06. 2018
Ztráta z minulých let	0
Rezervní fond	50
Fond odměn	75
Odvod do rozpočtu zřizovatele	0

(Tabulka 6: Fondy ZŠ Akademika Heyrovského, zdroj: Výroční zpráva o činnosti školy Akademika Heyrovského v Chomutově 2013-2018)

4.1.10 Analýza výsledku hospodaření

Výsledek Hospodaření	2013	2014	2015	2016	2017
Hlavní činnost	-33 000	-3 000	7 000	178 000	118 000
Hospodářská činnost	1 000	58 000	49 000	48 000	7 000
Celkem	-32 000	55 000	56 000	226 000	125 000

(Tabulka 7: Časový průběh výsledků hospodaření ZŠ Akademika Heyrovského, zdroj: Výroční zpráva o činnosti školy Akademika Heyrovského v Chomutově 2013-2018)

(Obrázek 4: Vývoj výsledku hospodaření, zdroj: Výroční zpráva o činnosti školy Akademika Heyrovského v Chomutově 2013-2018)

Jak z tabulek, tak i grafu lze vyčíst, že rok **2013** byl pro školu nejméně efektivní. Náklady byly vyšší než příjmy a to způsobilo záporný výsledek hospodaření, který se musel uhradit rezervním fondem, který slouží právě pro tyto účely. Od roku **2014** došlo ke zlepšení, kdy se celkový hospodářský výsledek zvedl na 55 000 Kč a i následující rok si udržel stejnou tendenci. V roce **2016** přišel největší zlom, kdy vlivem větších příjmů došlo ke kladnému hospodářskému výsledku ve výši 226 000 Kč, což je nejlepší výsledek, který kdy škola měla. V roce **2017** klesla hodnota téměř o polovinu (125 000 Kč), což je stále solidní výsledek, který si chce škola udržet i do dalších let.

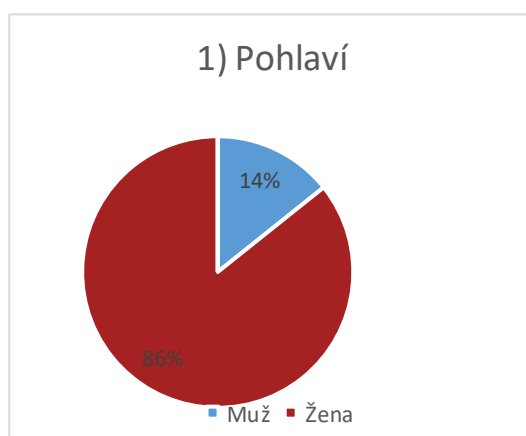
4.1.11 Shrnutí analýzy výsledku hospodaření

V roce 2017 došlo k úspoře nákladů naproti očekávání. Například k úspoře za materiál (jeho nákup) došlo k snížení nákladů, jelikož byla jeho část pořízena z finančních prostředků Evropské Unie a Ministerstva školství – prostředky pro ŠD. Náklady u energií se snížily z důvodů mírné zimy a vzhledem k zateplení školy, ke kterému došlo ve stejném kalendářním roce. Zřizovatel školy přispěl k další úspoře nákladů na opravy odpadů, když poskytl finanční prostředky z městského fondu oprav majetku města. Ke konečnému pohledu byly očekávané ostatní náklady vyšší, než v kalendářním roce 2017 byly. Dá se tedy říci, že škola jednala efektivně. Do budoucna se počítá se zvýšením mzdových nákladů, které však budou hrazeny příjmy států, sloužící na jejich uhrazení.

4.2 Dotazníkové šetření

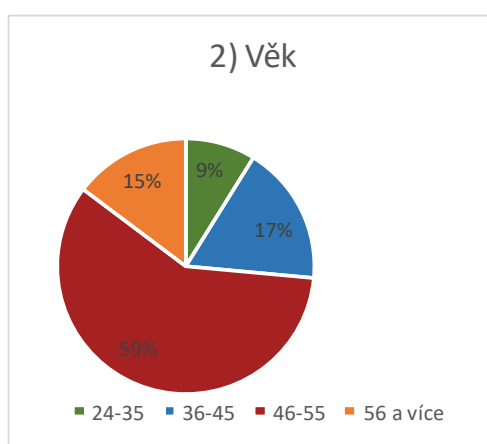
Důležitou částí této bakalářské práce je dotazníkové šetření, jehož respondenty byli pedagogičtí pracovníci na Základní škole akademika Heyrovského v Chomutově. Otázky, které byly uvedeny v dotazníku, se týkaly financí ve školství, konkrétně se subjektivní spokojeností mzdového ohodnocení pedagogických pracovníků, či vlastního pohledu a názoru na schopnost školy hospodařit s financemi. Celkem dotazník vyplnilo 35 respondentů, kdy na otázky odpovídali učitelé včetně pedagogických pracovníků. Výsledky jsou zobrazeny i v grafech.

Z prvního grafu je patrné genderové rozložení pedagogických pracovníků na této konkrétní základní škole. Tyto výsledky nejsou žádným překvapivým zjištěním, neboť obecně v oblasti základního školství pracují spíše pedagogové ženského pohlaví. Na Základní škole Akademika Heyrovského v Chomutově bylo zastoupeno mužské pohlaví pouze 14 %, zbytek tedy zaujímaly ženy.

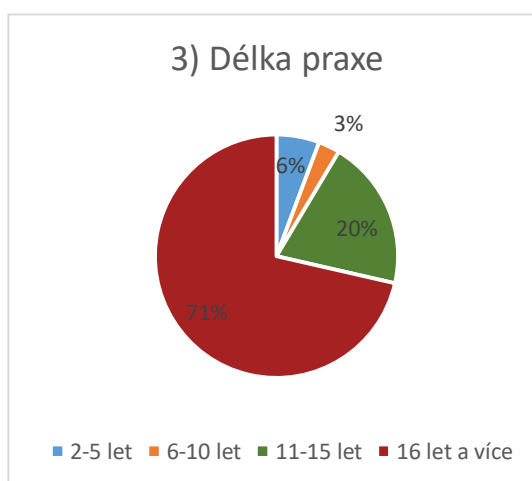
Obrázek 5: Odpovědi respondentů na 1. otázku

Druhá otázka dotazníkového šetření byla zaměřena na věk dotazovaných respondentů. Na této základní škole, jak je již patrné z tohoto grafu, je pedagogický kolektiv složený převážně ze starších a zkušených pedagogů. Největší zastoupení věkového spektra je v rozmezí mezi 46 až 55 let, které tvoří 59 % z celkového počtu pedagogických zaměstnanců. Naopak nejmenší část ve skupině respondentů zaujímají pedagogové mezi 24 a 35 let, kteří v této škole zaujímají pouze 9 %.

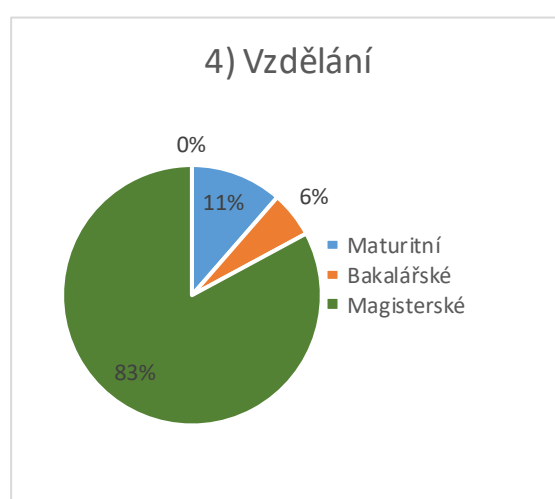
Obrázek 6: Odpovědi respondentů na 2. otázku

Třetí otázka tohoto šetření byla směřována na délku pedagogické praxe všech dotazovaných pedagogů a byla přímo závislá na otázce předešlé. Velkou většinu dotazovaných zde totiž tvoří pedagogové z vyšší věkové hranice, jejichž pedagogická působení ve školství má logicky delší trvání. Tudíž přesně 62ti % z nich délka praxe překračuje 16 let.

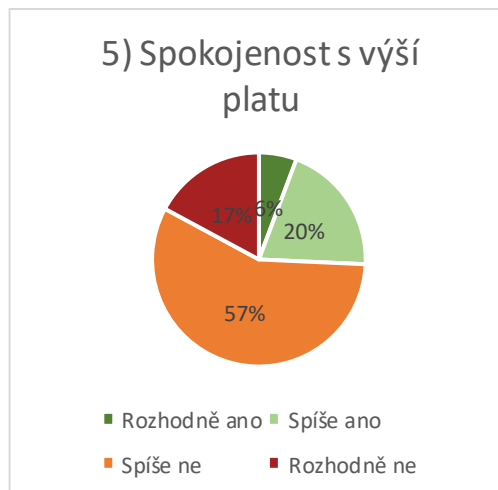
Obrázek 7: Odpovědi respondentů na 3. otázku

Další otázka dotazníkového šetření zkoumala dosažené vzdělání svých respondentů. Většina z nich (83 %) mají pro své zaměstnání potřebné pedagogické magisterské vzdělání. Ze všech pedagogických pracovníků je zde i 11 % těch, kteří absolvovali pouze střední školu s maturitou, jedná se především o pedagogické pracovníky, kteří působí ve školní družině, či se zaměřují na výuku specializovaných předmětů, jako jsou cizí jazyky, informatika a jiné. Doktorantský titul zde nemá žádný z dotazovaných pedagogů. Na této základní škole je i malé procento pedagogických pracovníků, kteří si požadované vzdělání ještě dodělávají a mají zatím pouze bakalářský titul, v tomto případě jde pouze o (6 %) dotazovaných.

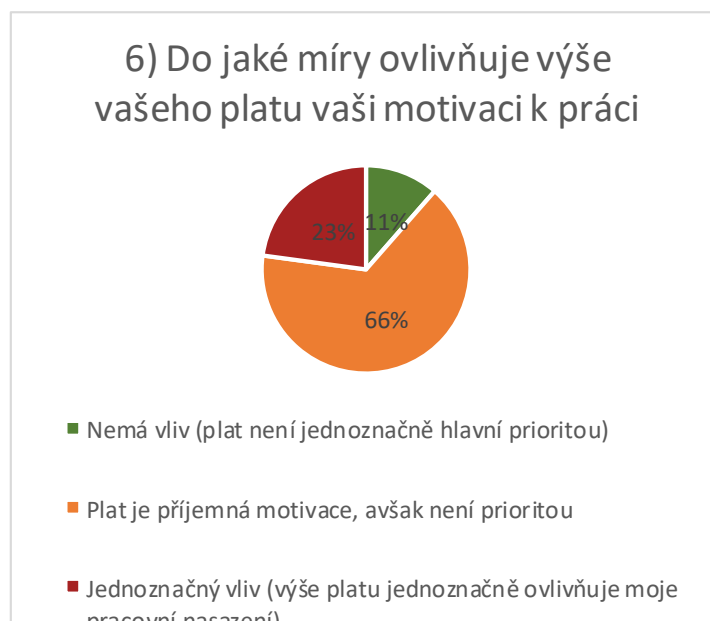
Obrázek 8: Odpovědi respondentů na 4. otázku

Pátá otázka již byla směřována na financování v oblasti školství a zjišťovala, jak jsou pedagogové na této škole spokojeni s vlastním finančním ohodnocením. Z tohoto šetření vyplynulo, že velká část pedagogických pracovníků (57 %) není příliš spokojena s výší svého platu. Většina z nich se domnívá, že všechny povinnosti, jež se k tomuto povolání pojí, by měly být mnohem lépe finančně ohodnoceny. Dokonce celkem 17 % dotazovaných odpovědělo razantněji a to, že vůbec nejsou spokojeni s výší svého platu. Našli se ale i ti, kteří jsou zcela spokojeni (6 %) a i ti, kteří se přiklánějí k odpovědi spíše ano (20 %).

Obrázek 9: Odpovědi respondentů na 5. otázku

V šesté otázce tohoto dotazníku jsme se zaměřovali na to, jakou měrou ovlivňuje výše platu pedagogů jejich motivaci k vlastní práci. Většina z nich (66 %) odpověděla, že plat je pro ně příjemnou motivací, ne však hlavní prioritou. Tito pedagogové přistupují ke svému povolání spíše jako k poslání a nevykonávají ho pro jeho finanční ohodnocení. Někteří respondenti (11 %) dokonce odpověděli, že výše platu žádným výrazným způsobem neovlivňuje jejich pracovní nasazení či výsledky. Našli se ale i tací (11 %), kteří výši svého platu považují za velkou motivaci k pracovnímu sebezlepšování a je pro ně tudíž velmi důležitou složkou v jejich zaměstnání.

Obrázek 10: Odpovědi respondentů na 6. otázku

V další otázce bylo zjišťováno, zda se pedagogičtí pracovníci domnívají, že škola vhodně investuje své finanční prostředky. Překvapivým zjištěním zde bylo to, že velká většina z nich (54 %) odpověděla spíše ne. Naopak pouze 9 % z dotazovaných považuje investování finančních prostředků touto školou za vhodné. Dalších 31 % se přiklání k odpovědi spíše ano a 6 % na druhou stranu, tudíž k odpovědi rozhodně ne. Z těchto odpovědí tedy vyplývá, že se pedagogičtí pracovníci této školy domnívají, že by se finanční prostředky, kterými škola disponuje, daly mnohem lépe využívat.

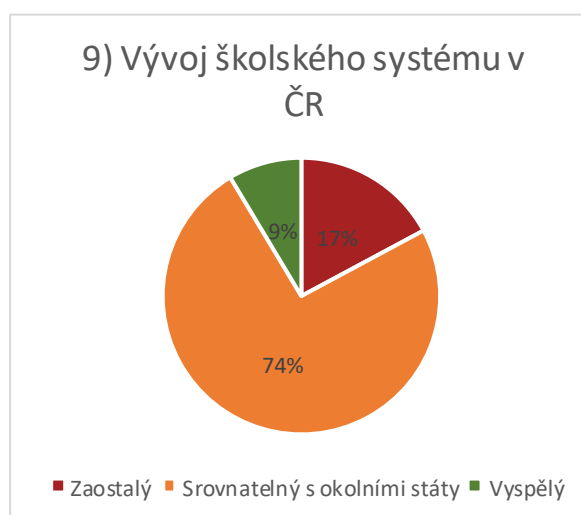
Obrázek 11: Odpovědi respondentů na 7. otázku

Osmá otázka byla spjata s tou předešlou a zde měli dotazovaní pedagogové rozhodnout, do jaké oblasti by tedy škola měla více investovat. Nikdo z dotazovaných neodpověděl, že by ve škole bylo něco, do čeho by se nedalo investovat. Nejvíce pedagogů (43 %) se přiklání k investici do vybavení interiéru školy, konkrétně hlavně do vybavenosti třídy. Další pedagogové (26 %) by investovali spíše do IT techniky a (23 %) také do školních pomůcek pro žáky. Pouze 8 % z nich považuje za důležité investovat do exteriéru školy.

Obrázek 12: Odpovědi respondentů na 8. otázku

Na v pořadí devátou otázku, jak je na tom vývoj českého školského systému, se v nabídce tří odpovědí nejvíce pedagogů (74 %) přiklánělo k tomu, že situace našeho školství je na dobré úrovni, tudíž je vývoj školského systému srovnatelný s okolními státy. Několik málo respondentů (9 %) si myslí, že model českého školství je spíše vyspělý a posledních 17 % se ztotožňuje s tvrzením, že je naše školství spíše zaostalé.

Obrázek 13: Odpovědi respondentů na 9. otázku

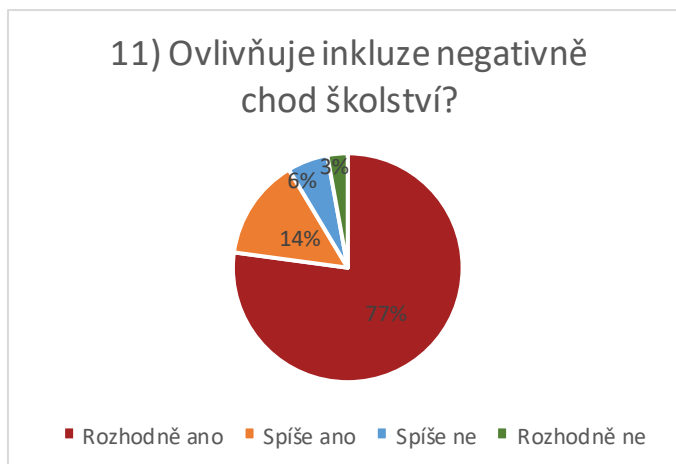
Z grafu u otázky č. 10 vyplývá, že odpovědi respondentů byly vcelku rovnoměrně rozloženy mezi nabídku tří možností. Na otázku, související s tou předešlou, a to jaký vývoj školství v České republice odpovědělo celkem 40 % respondentů vcelku neutrálním způsobem, a to tak, že náš školský systém nejde ani kupředu, ani zpátky, tudíž stagnuje. K odpovědi, že náš školský systém má spíše vzrůstající tendenci, se přiklonilo celkem 34 % ze všech dotazovaných respondentů. Naopak 26 % pedagogů se domnívá, že úroveň školství v ČR spíše klesá. V rozboru odpovědí u této otázky je vidět, jak se rozrůžňují názory pedagogů na kvalitu školství v této škole.

Obrázek 14: Odpovědi respondentů na 10. otázku

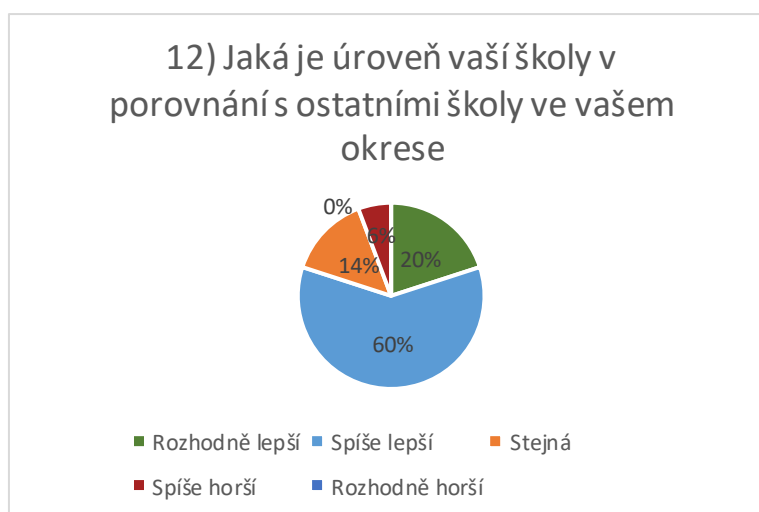
Další otázka, č. 11 se zaměřila na v současnosti velmi diskutabilní téma na poli českého školství a tím je bezesporu problematika inkluzivního vzdělávání. Rovné vzdělávání pro všechny žáky, bez ohledu na jejich zdravotní či sociální znevýhodnění či postižení, vstoupilo v českých školách v platnost od 1. 9. 2016. Tato novela českého zákona přinesla sebou do každodenního školního režimu mnoho změn, povinností pro pedagogy, ale také i mnohem více administrativních záležitostí. Jak na tuto změnu reagují učitelé z této základní školy, se odráží právě v tomto grafu. Celkem 77 % z dotazovaných pedagogů se myslí, že inkluze negativně zasahuje do chodu školy a tudíž ho i negativně ovlivňuje. Naopak 3 % respondentů se domnívá, že inkluze nemá negativní dopad na podobu současného školského systému. Zbytek pedagogů odpovědělo, že spíše ano (14 %), ale také někteří se přiklání k odpovědi spíše ne (6 %). Je tedy jisté, že pedagogové na této škole

vnímají problematiku inkluzivního vzdělávání jako nápor na jejich pracovní povinnosti a celkově fungování běžného školního procesu.

Obrázek 15: Odpovědi respondentů na 11. otázku

Celkový pohled na vnímání úrovně této konkrétní školy jejími pedagogy se odráží v otázce č. 12. Z velké části (60 %) se pedagogičtí pracovníci přiklonili k možnosti, že jistá úroveň této školy je spíše lepší než u těch okolních, ale také se našla část (20 %), jež by tuto školu v oblasti prestiže řadila na vyšší příčky. Dalších 14 % dotazovaných by školu z hlediska její úrovně zhodnotilo srovnatelnou s těmi okolními. Nikdo z dotazovaných pedagogů si nemyslí, že by škola byla na rozhodně horší úrovni ve srovnání s ostatními školami, ale několik málo respondentů (6 %) odpovědělo, že je tato základní škola na spíše horší úrovni.

Obrázek 16: Odpovědi respondentů na 12. otázku

V poslední otázce toho dotazníkového šetření bylo zjišťováno, jaký názor zaujímají učitelé v oblasti aktivity školy v získávání dotačních toků. K odpovědi „spíše ano“ se přiklonilo celkem 54% dotazovaných pedagogických pracovníků, k odpovědi „rozhodně ano“ už pouze 34% z nich. Negativně, tedy, že škola není v této oblasti příliš aktivní, odpovědělo 12% respondentů. Žádný z pedagogů ne zvolil možnost odpovědi „rozhodně ne“.

Obrázek 17: Odpovědi respondentů na 13. otázku

Srovnání s ostatními příspěvkovými organizacemi:

Další částí práce bylo zkoumání dvou škol na stejném dotazníkovém šetření. Jeho výsledky byly poté srovnány s hlavní příspěvkovou organizací, na kterou se váže hlavní, praktická část práce. Vybranými školami byly 7. Základní škola Hornická (28 respondentů) a Střední škola technická, gastronomická a automobilní v Chomutově (30 respondentů), které fungují také jako příspěvkové organizace. Toto šetření mělo sloužit jako srovnání vybraných škol mezi sebou a tím ukázat jednotlivé rozdíly.

U první příspěvkové organizace byly zjištěny největší rozdíly v oblasti spokojenosti s platem. Pedagogičtí pracovníci na této škole jsou ve velké většině spíše nespokojeni a žádný respondent není plně spokojen s výší svého platu. Také co se týče jejich názoru ohledně interního zařízení, jde o menší spokojenost, než u ZŠ Akademika Heyrovského, kde s interní vybaveností nebylo spokojeno 8% respondentů, zatímco u ZŠ Hornické není spokojeno 64% pedagogů. V celku se však výsledky přibližovaly podobným hodnotám u obou škol.

U druhé školy (střední školy technické, gastronomické a automobilní v Chomutově) bylo nespokojeno hlavně s interní vybaveností 20% a s externí dokonce 43% respondentů. Na svědomí to má fakt, že příspěvková organizace v roce 2016 vznikla jako spojení dvou středních škol, které se museli z ekonomických důvodů a kvůli nízkému počtu žáků, sloučit. Na druhou stranu velká část učitelů na této škole je spíše spokojena s výší svého platu (téměř 47 %).

U obou základních škol došlo k jednotnému názoru, že inkluze přináší spíše negativní dopad na české školství. Z celkového pohledu na výsledky však vychází, že by stát měl poskytovat více finančních prostředků, které se dále rozdělí na platy, pomůcky dětem a také dalším vybavením škol. Málokterý učitel je spokojený s tím, kolik peněz škola dostává a následně přerozděluje.

5 Výsledky a diskuse

V této bakalářské práci došlo k několika významným zjištěním. Mezi nejzávažnější patřilo především to, že školství disponuje s nemalými peněžními prostředky, které však musí umět adekvátně upotřebit v určitých oblastech týkající se školy. Proto ve vedení každé školy musí být ekonomicky znalá osoba, která se dokáže dobře orientovat na poli financí a hospodaření. Škola může díky dotacím velice dobře prosperovat a operovat tak s větším množstvím financí, musí se však dokázat k dotacím přihlásit a splnit podmínky k jejímu poskytnutí (například šablony od Evropské unie). Situace škol v okrsku Chomutov se pohybuje na stejné úrovni, avšak školy se v současné době snaží o zlepšení jejich stavu. Dochází k rekonstrukcím škol i k nákupu dalších pomůcek pro žáky, díky zvýšeným příspěvkům od vlády. Učitelé v regionálním školství nejsou příliš spokojeni se situací platů pro pedagogy, avšak lze vyvodit, že každý pracovník se nejvíce zajímá o svou finanční situaci a až poté o celkovou situaci českého školství.

Do budoucna je potřeba dále školy financovat, aby mohly efektivně zajistit kvalitní vzdělání pro všechny žáky.

6 Závěr

Tato bakalářská práce byla zaměřena na analýzu finančních zdrojů v oblasti školství, čili na to, odkud všechny proudí finanční prostředky a k čemu jsou také určeny. Jejím cílem bylo zanalyzovat a blíže popsat vliv státního rozpočtu ve školství na jedné konkrétní příspěvkové organizaci.

V teoretické části se tato práce zabývala funkcí veřejného sektoru. Zkoumala jeho veřejný a státní rozpočet a jeho vztah ke školství. Její náplní bylo např. posuzování českého školství po roce 1989, popis vzdělávacího programu a především uvedení principů financování školství. Rozdělení finančních prostředků bylo popsáno podle toho, o jaký druh školy se jednalo. Šlo tedy o přímo řízené a financované školství (vysoké školy), regionální školství (které bylo blíže popsáno v praktické části této bakalářské práce) a ostatní přímo řízené organizace. Důležitou součástí byl rozbor financování regionálního školství, vymezení správních orgánů a především popis hlavních zdrojů příjmů a nákladů. Dále zde bylo vymezeno, jaké druhy činností školy mají a také byly popsány finanční normativy, které se používají při rozdělování finančních prostředků ve školství.

Praktická část se zabývala analýzou financování konkrétní příspěvkové organizace, a to Základní školou Akademia Heyrovského v Chomutově. Byla provedena analýza hlavní a hospodářské činnosti školy skrze výroční zprávy školy, dále průzkum příjmů a nákladů, u kterých byl detailně popsán jejich průběhu v čase. Důležitým zdrojem práce byl poskytnutý rozhovor s ředitelem základní školy Akademia Heyrovského v Chomutově, Mgr. Milošem Zelenkou, který poskytl o škole všechny potřebné informace. Bylo porovnáno pět kalendářních roků, ze kterých šlo vyčíst, jaké škola měla příjmy či náklady. Dále zde byly popsány mzdové náklady a následný vývoj. U výsledku hospodaření proběhla také analýza, graficky byl vyobrazen její průběh v posledních pěti letech.

Závěrečná část této práce se zajímala o dotazníkové šetření, jehož respondenty byli pedagogičtí pracovníci výše zmíněné příspěvkové organizace. Celkem bylo dotazovaným položeno 13 otázek, ze kterých mělo vyplynout úroveň spokojenosti s finančním stavem školy a obecně pohled pedagogů na české školství. Dále byly výsledky porovnány s odpověďmi respondentů z dalších dvou škol, ve kterých byl taktéž předložen k vyplnění jejich pedagogickým pracovníkům. Tímto získala práce potřebné praktické srovnání finanční úrovně více škol ve stejném okrese.

Z práce lze vyvodit, že školství je jednoznačně důležitou částí veřejné správy a jeho financování by nemělo být podceňováno. Lidský kapitál je v dnešní době staven na první příčce důležitosti v (téměř) jakékoli organizaci. V průzkumu bylo zjištěno, že v současné době si většina pedagogů myslí, že školství není na tak dobré úrovni, jak by mělo být. Ačkoliv se neustále vyvíjí a snaží se poskytovat lepší finanční zabezpečení (především ve formě platů učitelům), stále Česká republika není na srovnatelné úrovni s ostatními, rozvinutými státy.

7 Seznam použité literatury:

1. PEKOVÁ Jitka, PILNÝ Jaroslav, JETMAR Marek, Veřejná správa a finance veřejného sektoru, Praha: ASPI, 2005, ISBN: 80-7357-052-1
2. HAMERNÍKOVÁ Bojka a MAAYATOVÁ Alena a kolektiv. Veřejné finance, Praha: ASPI, 2007, ISBN: 978-80-7357-301-0
3. PLECKI Margaret L., MONK David H., School Finance and Teacher Quality: Exploring the Connections, New York: Routledge 2013, ISBN: 978-1-317-92779-2
4. REKTOŘÍK Jaroslav a kolektiv, Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru, Praha: Ekopress, s.r.o., 2007, ISBN: 978-80-86929-29-3
5. POLIÁN Milan, Organizace a činnost veřejné správy, Praha: Prospektrum, 2001, ISBN 80-7175-098-0
6. HEŘMANOVÁ Jana, MACEK Milan, Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízení pro zájmové vzdělávání, Praha: NIDM, MŠMT, 2009, ISBN: 978-80-86784-77-9,
7. VALENTA Jiří, Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2015/2016, Praha: Anag, 2016, ISBN: 978-80-7263-974-8
8. NAHODIL František a kolektiv, Veřejné finance v České republice, Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, ISBN: 978-80-7380-162-5
9. RŮČKOVÁ Petra, Finanční analýza, Praha: Grada, 2011, ISBN: 978-80-247-3916-8
10. Výroční zpráva základní školy Akademika Heyrovského v Chomutově pro školní rok 2013/2014
11. Výroční zpráva základní školy Akademika Heyrovského v Chomutově pro školní rok 2014/2015
12. Výroční zpráva základní školy Akademika Heyrovského v Chomutově pro školní rok 2015/2016
13. Výroční zpráva základní školy Akademika Heyrovského v Chomutově pro školní rok 2016/2017
14. Výroční zpráva základní školy Akademika Heyrovského v Chomutově pro školní rok 2017/2018
15. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online], Praha 2019, (cit. 3. 2. 2019) dostupné: www.msmt.cz

16. Pedagogická komora, z.s. [online], Praha 2018, (cit. 5. 12. 2018), dostupné z:
<https://www.pedagogicka-komora.cz/>
17. HN Hospodářské noviny, [online], Praha: Economia, 2019, (cit. 10.1.2019),
dostupné: www.domaci.ihned.cz
18. Ministerstvo financí České republiky [online], Praha 2019, (cit. 12.2.2019) dostupné:
<https://www.mfcr.cz/>

8 Přílohy

1. Dotazník pro pedagogické pracovníky
2. Výsledky dotazníku pro ZŠ Hornické v Chomutově
3. Výsledky dotazníku pro Střední školu technickou, gastronomickou a automobilní v Chomutově

- 1) Pohlaví:
  - Muž
  - Žena
- 2) Věk:
  - 24-35
  - 36-45
  - 46-55
  - 56 a více
- 3) Délka praxe
  - 2-5 let
  - 6-10
  - 11-15
  - 16 a více
- 4) Získané vzdělání
  - Maturitní
  - Bakalářské
  - Magisterské
  - Doktorantské
- 5) Spokojenost s výší platu:
  - Rozhodně ano
  - Spíše Ano
  - Spíše Ne
  - Rozhodně ne
- 6) Do jaké míry ovlivňuje výše vašeho platu vaši motivaci k práci
  - Nemá vliv (plat není jednoznačně hlavní prioritou)
  - Plat je příjemná motivace, avšak není prioritou.
  - Jednoznačný vliv (výše platu jednoznačně ovlivňuje moje pracovní nasazení)
- 7) Investuje škola finanční prostředky vhodně ?
  - Rozhodně ano
  - Spíše ano

- Spíše ne
- Rozhodně ne

8) Do čeho by měla škola více investovat

- Nic nepotřebuje investici
- Extérní vybavenost (zateplení školy, okna, střecha, prostředí školy a další)
- Školní pomůcky (alternativní učebnice, interaktivní pomůcky a další)
- Vybavenost interiéru (třída, chodby, podlaha a další)
- IT technika školy

9) Názor na vývoj školského systému po roce 1989

- Zaostalý vývoj
- Srovnatelný s okolními státy
- Vyspělý
- Spíše klesající
- Vzestupná tendence

10) Ovlivňuje inkluze negativně chod školství

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

11) Jaká je úroveň vaší školy v porovnání s ostatními školami ve vašem okrese?

- Rozhodně lepší
- Spíše lepší
- Stejná
- Spíše horší
- Rozhodně horší

12) Myslíte si, že je vaše škola aktivní, co se týče získávání dotačních toků?

- Ano, jednoznačně
- Ano, ale mohla by se v této oblasti více angažovat
- Spíše ne, zaujímá pasivnější postoj
- Rozhodně ne, škola nepodniká žádné kroky v této oblasti.

Výsledky dotazníku pro ZŠ Hornické v Chomutově

Číslo otázky/odpovědí	1.	2.	3.	4.	5.
1.	4	24	X	X	X
2.	2	4	14	8	X
3.	1	2	5	20	X
4.	1	3	24	0	X
5.	0	4	18	6	X
6.	3	20	5	X	X
7.	3	8	12	5	X
8.	0	4	4	18	2
9.	7	16	5	X	X
10.	9	6	13	X	X
11.	20	7	1	0	X
12.	5	15	5	3	0
13.	8	15	5	0	X

Výsledky pro Střední školu technickou, gastronomickou a automobilní v Chomutově

Číslo otázky/odpovědí	1.	2.	3.	4.	5.
1.	8	22	X	X	X
2.	1	4	10	15	X
3.	1	1	5	23	X
4.	3	4	23	0	X
5.	4	17	7	2	X
6.	8	20	2	X	X
7.	3	10	13	4	X
8.	1	16	3	7	3
9.	3	19	8	X	X
10.	8	9	13	X	X
11.	11	8	7	4	X
12.	5	8	8	7	2
13.	7	13	9	1	X